ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ИТТИЛОЪИЯ ДАР БОРАИ КИШВАР - СОЛИ 2025

Funded by: Federal Office for Migration and Refugees

RETURN

IOM UN MIGRATION

НАШР

International Organization For Migration (IOM) Germany

Charlottenstraße 68
10117 Berlin
Germany
T. +49 911 43 000
F. +49 911 43 00 260

iom-germany@iom.int
https://germany.iom.int/

This project is funded by the German Federal Office for Migration and Refugees (BAMF).

Federal Office for Migration and Refugees

RETURN

The information contained in this Country Fact Sheet was researched with best intentions and care. However, IOM Germany assumes no responsibility or liability for any errors or omissions. Furthermore, IOM Germany cannot be held accountable for conclusions or decisions drawn from the information provided in this Country Fact Sheet.

For further information on voluntary return and reintegration, please visit the information portal www.ReturningfromGermany.de, or contact your local return and reintegration office.

© IOM June 2025 - Please note that information provided herein may be outdated due to dynamic developments in the country.

Мундарича

1. ТАНДУРУСТӢ
2. БОЗОРИ МЕҲНАТ
3. МАНЗИЛ
4. ТАЪМИНОТИ ИҶТИМОӢ
5. МАОРИФ
6. КӮДАКОН
7. ТАМОС
8. ДАР МАРКАЗИ ТАВАҶҶӮҲ
9. машварати виртуалӣ

Маълумоти умумӣ оид ба соҳаи тандурустӣ

Нигаҳдории тандурустии Тоҷикистон аз ҷониби муассисаҳои тиббии давлатӣ ва хусусӣ амалӣ карда шуда, тавассути Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим карда мешавад. Низоми тандурустии Тоҷикистон бисёрҷанба буда, аз намудҳои гуногуни хидматрасонҳо, ки дар сохторҳои гуногуни тиб ва муассисаҳои сохташ мухталифи моликият амал мекунанд, иборат аст. Хусусияти махсуси хадамоти нигаҳдории тандурустии ҷамъиятӣ дар он аст, ки барномаҳои оммавии ҳифзи саломатӣ вуҷуд дошта, аксари онҳо хусусияти пешгирикунанда ва тарғиботӣ доранд, аз қабили бемориҳои интихобшуда (сил, диабети қанд, ВНМО/БПНМ, саратон, тавонбахшии маъюбон ва ғ.), банақшагирии оила ва барномаҳои солимгардонии модару кӯдак (пешгирии ҳомиладорӣ, эмкунӣ, амнияти озуқаворӣ ва ғ.). Мутобиқи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 декабри соли 2008, таҳти №600 хидматрасонии тиббӣ пулакӣ аст, ба истиснои:

- машваратҳо ва муоинаи диспансерии беморони дорои бемориҳои музмин
- маъюбон, аз ҷумла кӯдакони маъюб, ки ба хидматрасонии тиббии ройгон ҳуқуқ доранд
- эмкунии кӯдакон тибқи тақвими эмгузаронӣ

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон суғуртаи тиббӣ пешбинӣ ва ҷорӣ нашудааст. Бинобар ин, шаҳрвандони кишвар на танҳо арзиши доруҳои тавсиякардаи табиб, балки хароҷоти ташхис ва муоинаи иловагиро низ пардохт менамоянд.

Дастрасӣ ба муассисаҳои тиббӣ ва табибон

Муассисаҳои давлатии Тоҷикистон дар ихтиёри давлат буда, онҳо аз дармонгоҳҳое иборатанд, ки хидматрасонии амбулаторӣ пешниҳод менамоянд ва, инчунин, беморхонаҳо, диспансерҳо ва дармонгоҳҳои махсусгардонидашуда мавҷуданд, ки барои расондани ёрии тиббии ҳам амбулаторӣ ва ҳам беморхонавӣ ба сокинон ва меҳмонони Тоҷикистон, амал мекунанд. Дар ҳудуди ҳар шаҳр ва деҳоти кишвар марказҳои саломатӣ ё нуқтаҳои тиббӣ фаъолият мекунанд, ки дар онхо ҳар як шахс ба қайд гирифта мешавад. Кормандони тиб бо тамоми аҳолии ба қайд гирифташуда, дар ҳудуди минтақаи фаъолияти худ шиносанд ва вазъи саломатии онҳоро медонанд. Инчунин, бахши хусусии тандурустӣ мавҷуд аст, ки солҳои охир густариш ёфта, нишондодҳои баланди нигоҳубин, таҷҳизоти замонавӣ ва кадрҳои баландихтисосро пешниҳод менамоянд. Шумораи муассисаю сохторҳои нигахдории тандурустӣ дар мамлакат назар ба соли 1991 кариб ду баробар афзуда, ба 5116 адад ва кормандони тиббии онҳо ба 79 ҳазор нафар расид.

Тартиби қабул дар муассисаҳои тиббӣ

Барои гирифтани хизматрасонии тиббӣ ба қабулгоҳи муассисаи давлатии тиббӣ пешниҳод намудани ҳуҷҷати шахсӣ зарур аст. Дар ҷумҳурӣ низоми табибони оилавӣ низ вуҷуд дорад, ки миёнаҳои солҳои 90-ум ташкил шуда буд. Табиби оилавӣ мутахассисест, ки барои ташхис, пешгирӣ ва табобати беморони калонсол ва кӯдакон тахассус дорад. Табибони оилавӣ метавонанд табобатро анҷом диҳанд ё дар асоси тавсияҳои тиббӣ беморро барои ташхиси умумӣ ё озмоишӣ ба муассисаҳои тиббии лозима фиристанд ва дар ҳолатҳои зарурӣ ӯро барои муайян кардани бемориаш ва ташхиси дақиқ ба мутахассисон ҷиҳати ташхису муоинаи тиббӣ ва табобат, бозравонӣ намоянд.

Пеш аз ҳама, бемор метавонад ба дармонгоҳи амбулаторӣ, ки дар он ҷо ба қайд гирифта шудааст, муроҷиат намояд. Роҳи дигар ин тамос бо дармонгоҳи хусусӣ мебошад. Агар вазъияти бемор вазнин бошад, табиб бояд ба ӯ дар беморхона бистарӣ карданро тавсия диҳад. Бистарикунӣ дар беморхонаҳои махсусгардонидашудаи давлатӣ ё беморхонаҳои умумӣ, инчунин, дар дармонгоҳҳои хусусӣ, анҷом дода мешавад. Беморон метавонанд барои худ беморхона ё дармонгоҳи мувофиқро интихоб кунанд. Барои бақайдгирӣ танҳо корти ID/шиноснома лозим аст.

Дастрасӣ ва арзиши доруворӣ

Давлат таъминоти аҳолиро бо маводи доруворӣ ва тиббӣ, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ барои истифода дар амалияи тиббӣ тасдиқ кардааст, кафолат медиҳад.

Номгӯи шахсони бо маводи доруворӣ ба таври имтиёзнок таъминшаванда, арзиши доруҳо ва, инчунин, шарту тартиби таъминоти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Аксари доруҳои зарурӣ дар дорухонаҳои Тоҷикистон мавҷуданд, аммо баъзе доруҳои гаронарзиш ва камёфт бояд қаблан дар ягон дорухона тавассути пардохти пешакӣ фармоиш дода шаванд.

Хароҷоти хизматрасонии давлатиро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешакӣ муайян кардааст. Гурӯҳҳои осебпазири аҳолӣ метавонанд танҳо дар беморхонаҳо/дармонгоҳҳои давлатӣ аз ҷониби муассисаҳои тандурустӣ ба таври ройгон ба хизматрасонии тиббӣ фаро гирифта шаванд. Номгӯи доруҳое, ки дар асоси хизматрасонии ройгон пешниҳод мешаванд, бо Фармони №600 Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудаанд.

Мутаассифона, дар Тоҷикистон низоми суғуртаи тиббии аҳолӣ вуҷуд надорад.

1 ТАНДУРУСТӢ

Дастрасӣ ба табобат барои бозгаштагон

Муқаррарот ва талабот: Дар мамлакат низоми суғуртаи тиббии аҳолии Тоҷикистон, ҳамзамон муҳоҷирон, вуҷуд надорад.
Дастрасии муҳоҷирон ба низоми тандурустӣ мисли қишрҳои дигари аҳолии Тоҷикистон аст.

Тартиби бақайдгирӣ: Дар Тоҷикистон низоми суғуртаи тиббӣ барои муҳоҷирон ва ҳамзамон барои дигар қишрҳои аҳолии
кишвар вуҷуд надорад.

Ҳуҷҷатҳои зарурӣ: Дар Тоҷикистон низоми суғуртаи тиббӣ барои муҳоҷирон ва ҳамзамон барои дигар қишрҳои аҳолии кишвар вуҷуд надорад.

Photo: Unsplash 2021/ National Cancer Institute

2 БОЗОРИ МЕҲНАТ

Маълумоти умумӣ дар бораи бозори меҳнат

Тибқи Китоби ҷаҳонии далелҳои Идораи марказии истихбороти (CIA) Тоҷикистон хурдтарин кишвар
дар Осиёи Марказӣ бо масоҳати умумии 144 510 километри мураббаъ мебошад. Бино бар Агентии Омори Назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон шумораи умумии аҳолии кишвар 10288,3 млн нафарро дар соли 2024 ташкил додааст.

Дар шимол бо Ҷумҳурии Қирғизистон, дар шарқ бо Ҷумҳурии Мардумии Чин, дар ҷануб бо
Афғонистон ва дар ғарб ва шимолу ғарб бо Ӯзбекистон ҳамсарҳад мебошад. Танхо 6 дарсади
замини кишвар барои истеҳсолоти кишоварзӣ қобили истифода аст. Тоҷикистон ҳамчунон дорои фақиртарин иқтисоди Осиёи Марказӣ ва дар байни 15 ҷумҳурии

собиқи шӯравӣ бо заминаи танги содиротӣ, мушкилоти сохторӣ барои таъсиси ҷойҳои корӣ ва
вобастагии зиёд аз кумакҳои молии беруна боқӣ мемонад. Тоҷикистон ягона кишвар дар фазои
пасошӯравӣ аст, ки тибқи таснифи нави кишварҳои Бонки Ҷаҳонӣ аз рӯи сатҳи даромад дар қатори
кишварҳои камдаромад ҷой гирифтааст. Ҳолати арзишҳои тағирёбии иқтисодӣ хеле маҳдуд аст. Ҳаҷми умумии даромади Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2024 аз ҳисоби ҳамаи манбаъҳо 22,7 миллиард сомонро ташкил кард, ки 9,6 % аз ба нақша гирифта зиёд аст. Маҷмӯи маҳсулоти дохилии Тоҷикистон дар соли 2024 ба 154,3 миллиард сомонӣ расонида шуд. Ҳаҷми умумии даромади Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2024 аз ҳисоби ҳамаи манбаъҳо 22,7 миллиард сомонро ташкил кард, ки 9,6 % аз ба нақша гирифта зиёд аст. Маҷмӯи маҳсулоти дохилии Тоҷикистон дар соли 2024 ба 154,3 миллиард сомонӣ расонида шуд

Дар соли 2024 мақомоти меҳнат ва шуғли аҳолӣ 140773 шаҳрванди Тоҷикистонро бо ҷойи кор таъмин кардаанд.

Дар соли 2024 мақомоти меҳнат ва шуғли аҳолӣ 140 773 шаҳрванди Тоҷикистонро бо ҷойи кор таъмин кардаанд. Бо мақсади мусоидат ба дарёфти кор 911 ярмаркаи ҷойҳои корӣ ва ҷойҳои кории холӣ гузаронида шуда, дар натиҷа 22,5 ҳазор нафар шаҳрвандони бекор ва корҷӯ ба намудҳои гуногуни шуғл ҷалб карда шуданд. Аз ин теъдод 12,5 ҳазор нафар ҷойи кор ёфта, 8 ҳазор нафар аз давраҳои таълимӣ гузаштаанд ва 1982 нафар дар корҳои ҷамъиятӣ иштирок кардаанд. Қариб 18,4 ҳазор нафар барои давраи бекорӣ кумакпулӣ гирифтанд. соли 2024 280 ҳазор калонсолон аз давраҳои таълими касбӣ, аз ҷумла зиёда аз 86 ҳазор нафари онҳо аз курсҳои омодагии дубора ва такмили ихтисос гузаштаанд.

Ҳаҷми умумии даромади Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2024 аз ҳисоби ҳамаи манбаъҳо 22,7 миллиард сомонро ташкил кард, ки 9,6 % аз ба нақша гирифта зиёд аст. Маҷмӯи маҳсулоти дохилии Тоҷикистон дар соли 2024 ба 154,3 миллиард сомонӣ расонида шуд
Тоҷикистон рушди устувори. Интиқоли

пулҳои коргарон ва афзоиши музди меҳнати аҳолӣ низ фаъолияти иқтисодии кишварро афзоиш дода, талаботи дохилиро тақвият бахшида, ба коҳиши камбизоатӣ мусоидат карданд. Сиёсати сахтгиронаи пулию қарзӣ дар баробари коҳиши сатҳи таваррум дар баробари поин рафтани нархи маводи ғизоӣ ва сӯзишворӣ дар ҷаҳон ба таҳкими минбаъдаи манзараи иқтисодии кишвар мусоидат кард. Мавқеи фискалии Тоҷикистон аз ҳисоби грантҳои афзояндаи хориҷӣ мустаҳкам гардид, ки боиси коҳиши сатҳи қарзи давлатӣ гардид.

Намудҳои асосии фаъолияти иқтисодӣ ва маишӣ дар саросари Тоҷикистон муайян карда шудаанд.
Ин имкон дод, ки 13 муайянкунандаи калони ҷуғрофии аз панҷ гурӯҳи васеъ асосёфта дар
гузоришоти зерин зикр гардад:
• Агросаноатӣ (Тоҷикистони Марказӣ ва Шарқӣ, Хатлони Марказӣ ва Суғди Шимолӣ);
• Заминҳои обёришаванда (Помири Ғарбӣ, водии Рашт, Хатлони ҷанубӣ, Панҷакент);
• Кишоварзии лалмӣ (Хатлони Ҷанубӣ, Ғончӣ ва Истаравшан);
• Дар асоси чорводорӣ (Помири Шарқӣ, Зарафшони Шарқӣ ва Марказӣ, Кӯҳҳои Хатлон);
• Дар асоси интиқоли маблағҳо (Помири Ғарбӣ)
Теъдоди бештари кормандон дар соҳаи кишоварзӣ боқӣ мемонанд, таъсиси ҷойҳои нави корӣ
асосан дар соҳаҳои кишоварзӣ ва хизматрасонӣ бо маҳсулнокии пасти меҳнат ба мушоҳида
мерасад. Шуғли ғайрирасмӣ барои аҳолии қобили кор, ки дар бахши расмии иқтисодиёт кори
муносиб пайдо намекунад, манбаи муҳими ҷойҳои корӣ мебошад. Бинобар кам будани монеаҳои
вуруд ба бахши ғайрирасмӣ, одатан дар ин намуд ширкатҳо бештар навкорони бетаҷриба фаъолият
мекунанд ва ин ширкатҳои ғайрирасмӣ асосан кормандони ҷавон, бетаҷриба ва тахассус надоштаро
бо кор таъмин мекунанд.
- Кормандони ғайрирасмӣ (аз ҷумла бемузд) одатан ҷавонони дорои сатҳи пасти таҳсилот доштa
аз деҳоти ВМКБ ва вилояти Хатлон мебошанд. Онҳо асосан дар соҳаҳои сохтмон, савдо ва
кишоварзӣ фаъолият мебаранд.
- Кормандони ғайрирасмӣ (аз ҷумла бемузд) нисбат ба кормандони расмӣ сатҳи пасти таҳсилот
доранд.
- Кормандони ғайрирасмӣ нисбат ба кормандони бахши расмӣ ҷавонтаранд.
- Кормандони ғайрирасмӣ нисбат ба кормандони бахши расмӣ камбизоаттаранд.
- Кормандони ғайрирасмӣ бештар дар соҳаҳои сохтмон ва кишоварзӣ кор мекунанд.

Дар Тоҷикистон ҳаҷми зиёди кор ба бахши ғайрирасмӣ тааллуқ дошта, дар вақтҳои муайяни сол дастрас аст ва пардохти музди меҳнат ҳам дар ин ҳолат номунтазам сурат гирифта, одатан кор муваққатист. Корҳои дилхоҳтаринро дар ш. Душанбе пайдо кардан мумкин аст. Кормандон дар шаҳри Душанбе ба эҳтимоли қавӣ кормандони бахши давлатӣ буда, музди меҳнати онҳо саривақт пардохт мегардад. Ин гурӯҳи кормандон нисбат ба кормандони дигар минтақаҳои Тоҷикистон дорои кори муносибу мувофиқ буда, тақрибан 59 дарсади онҳо маоши худро дар вақташ мегиранд ва ин дар ҳолест, ки танҳо ба камтар аз 40 дарсади кормандони минтақаҳои дигар номунтазам музд мегиранд.

Бино ба маълумоти Кумитаи давлатии омори Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар моҳи декабри соли 2024 музди миёнаи моҳона 2959.91 сомонӣ ё 260 доллари ИМА дар як моҳро ташкил дод. Дар соли 2025 маоши ҳадди ақал дар як моҳ дар Тоҷикистон 800,00 сомониро (тақрибан $73) ташкил медиҳад.

Дар соли 2024 воридоти пул ба Тоҷикистон 5,8 миллиард долларро ташкил дод, ки 27% бештар нисбат ба соли 2023 аст. То соли 2024, ҳиссаи онҳо дар ММД-и Тоҷикистон ба 45% расид, ки аз нигоҳи нисбӣ баландтарин дар ҷаҳон аст.

Ба гуфтаи Бонки Ҷаҳонӣ, муҳоҷирони тоҷик умдатан дар Русия кор мекунанд, ки маоши онҳо дар муқоиса бо кишвари худ ба таври қобили мулоҳиза болотар аст.

Ҳамасола ҳудуди ним миллион шаҳрванди Тоҷикистон барои кор ба хориҷ аз кишвар берун шуда, аксари онҳоро мардон ташкил медиҳанд. Федератсияи Русия кишвари асосии муҳоҷирини тоҷик аст (96%). Равобити тӯлонӣ аз замони шӯравӣ, муштаракоти забонҳо, шабакаҳои муҳоҷирон, фарқиятҳои назарраси маош, инчунин, имконоти ворид гаштан бидуни раводид ва гирифтани раводид ҳангоми ворид шудан, Федератсияи Русияро як интихоби маъмулӣ мекунанд.

Муҳоҷирони Тоҷикистонро асосан ҷавонон (85% аз 15 то 44 сола) сокинони деҳот (85%) ташкил медиҳанд (Бонки рушди Осиё, 2020). Сабабҳои асосии рафтан ба хориҷа пайдо кардани кор (92%), сабабҳои оилавӣ (4%) ва таҳсил (2%) мебошанд (Созмони Байналмилалии Муҳоҷират, 2023). Бештари мардони муҳоҷир дар бахши сохтмон асосан ба ҳайси мардикори беихтисос кор мекунанд. Муҳоҷирати байналмилалӣ, як намуди имконияти интихоби рӯзгузаронӣ буда, омили асосии ин пешрафти иқтисодӣ мебошад. Муҳоҷират фишори бекориро сабук карда, ба захираи асъори хориҷӣ мусоидат мекунад. Аксари муҳоҷирони корӣ (85,5%) пеш аз сафар ягон омӯзиши малака намегузаранд. Баъзе мушкилоте, ки муҳоҷирони тоҷик дар Федератсияи Русия рӯбарӯ мешаванд ин бекор будан дар муддати як моҳ ё бештар аз он, душворӣ дар гирифтани иҷозатномаи кор ва патенти корӣ аз мақомоти гуногуни давлатии Федератсияи Русия, нарасидани намояндагони Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии ҶТ барои кумак ба муҳоҷирон, дастрасии маҳдуд ба воситаҳои ҳуқуқӣ дар Федератсияи Русия мебошанд. Аксари муҳоҷирони дорои тахассуси паст ва аз ҷиҳати иқтисодӣ ноумедшуда, омодаанд ҳар гуна шароити корро қабул кунанд. Бештари онҳо, инчунин, саводи ҳуқуқӣ надоранд. Теъдоди муҳоҷирони тоҷик дар Федератсияи Русия, ки дар ҳолати номуназзам ва ғайрирасмӣ қарор доранд, ҳамоно номуайян боқӣ мондааст.

Ин шароит метавонад боиси истисмори меҳнат аз ҷониби корфармоён, сӯиистифода аз ваколату муносибати дағалонаи полис ва тамаъҷӯӣ аз ҷониби гурӯҳҳои ҷинояткор гардад. Илова бар ин, тамоюлоти бегонаситезию миллатгароӣ дар Федератсияи Русия, ки дар мусоҳибаҳои муҳоҷирони бозгашта оварда шудаанд, як мушкили асосии кор дар ин кишвар мебошад. Аксарияти муҳоҷирон барои сарфаи маблағ дар шароити хеле бад ва сангин кор карда, дар манзилҳои серодам зиндагӣ мекунанд, ки дар натиҷа меъёрҳои беҳдоштӣ вайрон шуда, саломатии онҳо коста мегардад. Нақшаи чорабиниҳои Стратегияи миллӣ доир ба танзими раванди муҳоҷират то соли 2040 барои солҳои 2023-2025 бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2023, №309 қабул гардид.

Сарфи назар аз пешравиҳои назаррас, Тоҷикистон бинобар вобастагии зиёдаш аз интиқоли маблағҳои муҳоҷирон, иқтисодиёти ғайригуногун ва заминаи содиротӣ, инчунин хатари баланди бӯҳрони қарзӣ, ба зарбаҳои беруна осебпазир боқӣ мемонад.
Музди ками маош дар бозори дохилӣ низ омили муҳоҷирати корӣ аст. Бино ба гузориши Бонки Осиёии Рушд дар бораи муҳоҷирати корӣ, Тоҷикистон дар соли 2023 дар феҳрасти кишварҳое қарор гирифт, ки ҳиссаи бештари интиқоли пули муҳоҷирон дар ММД - 48,2% -ро ташкил медиҳад. Дар ин гузориш бо истинод ба маълумоти Бонки Ҷаҳонӣ гуфта мешавад, ки воруди пулҳои интиқолӣ ба Тоҷикистон дар соли 2023 барои ҷумҳурӣ 5,7 миллиард долларро ташкил додааст, ки нисбат ба соли қаблӣ 6,6% бештар аст. Тибқи дурнамои ҳарҳафтаинаи макроиқтисодии Бонки АвруОсиёи Рушд (БОР) дар семоҳаи аввали соли 2024 (январ-март) ҳаҷми интиқоли пул ба Тоҷикистон нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 56% афзоиш ёфтааст.

Дар соли 2023 ҳаштод дарсади пули муҳоҷирони тоҷик аз Русия фиристода шудааст. Дигар долонҳои камфаъол Қазоқистон, Туркия, Узбакистон, Аморати Муттаҳидаи Араб, Украина ва кишварҳои ИА мебошанд. Маблағҳои интиқолӣ муҳимтарин манбаи даромад бахусус барои хонаводаҳои тоҷик дар деҳот маҳсуб мешаванд.

Мушкилоте, ки муҳоҷирони бозгашта бо онҳо рӯбарӯ мешаванд иборат аз мушкилоти иқтисодӣ,
иҷтимоӣ ва ҳампайвандии равонӣ мебошанд. Оилаҳои муҳоҷир қисми зиёди маблағҳои
интиқолиро (94%) барои истеъмоли шахсӣ истифода бурда, хеле кам ҷиҳати сармоягузорӣ ё
пасандоз барои ҳолатҳои ғайриинтизор истифода мебаранд, аз ин рӯ муҳоҷирон аз фаъолияти меҳнатӣ дар хориҷа ҷиҳати дарёфти манбаъҳои пешбурди зиндагӣ доим вобастагӣ доранд.
Оилаҳои муҳоҷирони дар кишвар қарордошта низ зиён мебинанд. Азбаски аксари муҳоҷирон
мардонанд, барои занон сарбории дигар изофа шуда, ба нақши маъмулии онҳо фаъолияти
иқтисодиро илова мекунад. Муҳоҷироне, ки дар феҳристи манъи воруди дубораи Федератсияи Русия қарор доранд, барои
ҳазфи номашон аз рӯйхат, кумак дар дарёфти кори алтернативӣ дар кишвар ва ё макони таъиноти
дигар ва ба машварати равониву иҷтимоӣ пас аз бозгашт ниёз доранд.
Дар микёси Осиёи Марказӣ Бозори меҳнати Тоҷикистон аз ҳама ҷавонтарин аст. Ҷавонони аз 14 то 30-сола 33,2% -и аҳолиро ташкил медиҳанд. Ҳамасола тақрибан 130 000 ҷавон ба бозори меҳнат
ворид шуда, вале аксари онҳо бо имкониятҳои маҳдуди иқтисодӣ рӯбарӯ мешаванд. Тибқи JICA Household Report (2019), 55% муҳоҷирон то ба муҳоҷират рафтан дар ҷое кор накардаанд ва 10%
пас аз хатми мактаб роҳи муҳоҷиратро пеш гирифтаанд. 54,7%-и бекорон пеш аз муҳоҷират ҷои
кор надоштанд.

Калонсолоне, ки маълумоти олӣ доранд, нисбат ба калонсолоне, ки танҳо дорои маълумоти мактаби ибтидоӣ ҳастанд, 57% зиёдтар маош мегиранд. Тавоноии қувваи корӣ, яъне миқдори аҳоилии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол, меафзояд, аммо онҳо қувваи кориашонро истифода намебаранд; дар натиҷа сарвати пурқимати Тоҷикистон — сармояи инсонии он, кам истифода мешавад. Аҳолии қобили меҳнати Тоҷикистон, ки аз 15 то 64 сола аст тахминан 4 миллион нафарро ташкил медиҳад. Камтар аз нисфи онхо (43 фоиз) дар таркиби кувваҳои корӣ мебошанд. Аксари ҷавонони синну соли қобили меҳнат, махсусан занон, на бо кор таъминанд ва на кор ҷустуҷӯ мекунанд ва аз ин рӯ, ба рушди иқтисодӣ саҳм намегузоранд6.

Соли 2024, Тоҷикистон 247,000 ҷойҳои нави корӣ офарид, ки ин нисбат ба соли гузашта 7.1% афзоишро нишон медиҳад. То охири моҳи декабри соли 2024, шумораи шахсони расман бекор ба қайдгирифташуда дар Тоҷикистон 34,049 нафарро ташкил дод.

Бар асоси гузориши ахири Бонки Ҷаҳонӣ, ки дар соли 2024 нашр шуд, иқтисоди Тоҷикистон дар солҳои ахир рушди қобили мулоҳиза нишон дода, 8,3% дар соли 2023 ва 8,2% дар авоили соли 2024 тавсеа кардааст. Бар асоси ин гузориш, афзоиш аз ҳисоби зиёд шудани даромадҳо аз содироти тилло ва хароҷоти қобили мулоҳизаи зербинои давлатӣ будааст. Интиқоли маблағҳои боэътимоди коргарон ва афзоиши музди меҳнати давлатӣ, инчунин, талаботи дохилиро тақвият бахшида, ба коҳиши умумии камбизоатӣ дар кишвар мусоидат кард9.

Занон дар Тоҷикистон нисбат ба мардон барои баланд бардоштани малакаю имконот ҷиҳати идоракунии бозаргонӣ бедарназардошти дигар кумаку дастгириҳо имкониятҳои камтар доранд ва ин дар миқдори каму коҳишёбандаи ширкатҳо бо роҳбарии занон инъикос меёбад. Ҳиссаи занон ҳамчунин дар доштани суратҳисобҳои молиявии бонкӣ, истифодаи муассисаҳои молиявӣ барои нигоҳдории пасандозҳо ва гирифтани маблағҳо ҷиҳати таъсис, фаъолият ё тавсеаи ширкат ва ё тиҷорат низ кам аст.

Дар Тоҷикистон тақрибан 23%-и хонаводаҳоро зан сарварӣ мекунанд. Хонаводаҳои аз ҷониби занон сарваришаванда, нисбат ба хонаводаҳои аз тарафи мардон идорашаванда, хурдтаранд ва дар байни онҳо хонаводаҳои миёнаҳол

нисбат ба хонаводаҳои камбизоат бештар ба мушоҳида мерасанд. Хонаводаҳои аз ҷониби занон сарваришаванда, инчунин, дар шаҳрҳо нисбат ба деҳот бештаранд (бо ишора ба фарзияи баландтари фишори иҷтимоӣ дар деҳот, ки барои аз тарафи занон роҳбарӣ кардани хонаводаҳо монеъа эҷод мекунад).
Фосилаи гендерии нигаронкунандаи бамиёномада иборат аз 42 нуқоти дарсадии байни ҳиссаи мардони ҷавон ва занони (мутақобилан 7,2 муқобили 49,3 дарсад) бидуни таҳсилот, шуғл ё омодагии касбӣ (NEET), ин дар маҷмӯъ сеяки ҷавонони синну соли 15-24 солаи Тоҷикистонро ташкил мекунад. Занон ба таври номутаносиб дар бахшҳое мисли тандурустӣ (58,7%) ва маориф (53,7%), ки музди миёнаи меҳнат дар онҳо нисбат ба дигар касбҳо пастар аст, муаррифӣ шудаанд. Онҳо ҳамчунин дар соҳаи кишоварзӣ ва касбҳои дорои мизони маҳорати касбии паст мутамарказ гардидаанд. Занони Тоҷикистон дар ҳаёти хонаводагии худ қудрати тасмимгириро хеле кам доранд. Онҳо имрӯз нисбат ба соли 2010 бо маҳдудиятҳои қонунии камтар рӯбарӯ ҳастанд. Дар Тоҷикистон даромади тахминии занон аз даромади тахминии мардон аз сабаби нобаробарии гендерӣ 4,5 маротиба камтар аст. Тибқи маълумоти Кумитаи кор бо занон ва оила, дар соли 2024 тақрибан 150 ҳазор занон ба муҳоҷират рафтаанд, ки 14% камтар нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта аст.
Дар Тоҷикистон номутобиқатии сатҳи тахассуси кадрҳо ва талаботи бозори муосир як мушкили густурда ба шумор меравад. Новобаста аз он, ки дар кишвар дар қатори садҳо муассисаҳои таълимии миёнаи махсус, инчунин, системаи таълими касбии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ мавҷуд аст, ки дар он 5 марказ, 41 филиал ва 29 намояндагӣ, аз ҷумла Маркази таълими калонсолон бо 34 филиал ва 24 намояндагӣ дар ш. Душанбе, Корхонаи воҳиди давлатии «Маркази таълимии шаҳри Хуҷанд», ки 103 касбро таълим медиҳад, мавҷуд ҳастанд, аксари хатмкунандагон ҳатто аз рӯи ихтисосҳои оддии корӣ, аз он ҷумла корҳои баландтехнологӣ, соҳиби тахассуси кофӣ нестанд,.
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2016 Стратегияи миллии рушд (СМР) барои солҳои 2016-2030-ро қабул кард. Ин Стратегия ду маротиба коҳиш додани сатҳи камбизоатӣ дар кишвар ва афзоиши табақаи миёнаи аҳолиро пешбинӣ мекунад. Илова бар ин, Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсмен) таъин карда шуд, ки барои пешгирии ҳама шаклҳои табъиз ва таъмини баробарӣ мусоидат мекунад.

Калонсолоне, ки маълумоти олӣ доранд, нисбат ба калонсолоне, ки танҳо дорои маълумоти
мактаби ибтидоӣ ҳастанд, 57% зиёдтар маош мегиранд. Тавоноии қувваи корӣ, яъне миқдори
аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол, меафзояд, аммо онҳо қувваи кориашонро истифода
намебаранд; дар натиҷа сарвати пурқимати Тоҷикистон — сармояи инсонии он, кам истифода
мешавад. Аҳолии қобили меҳнати Тоҷикистон, ки аз 15 то 64 сола аст тахминан 4 миллион
нафарро ташкил медиҳад. Камтар аз нисфи онхо (43 фоиз) дар таркиби кувваҳои корӣ мебошанд.
Аксари ҷавонони синну соли қобили меҳнат, махсусан занон, на бо кор таъминанд ва на кор
ҷустуҷӯ мекунанд ва аз ин рӯ, ба рушди иқтисодӣ саҳм намегузоранд.
Занон дар Тоҷикистон нисбат ба мардон барои баланд бардоштани малакаю имконот ҷиҳати
идоракунии бозаргонӣ бедарназардошти дигар кумаку дастгириҳо имкониятҳои камтар доранд
ва ин дар миқдори каму коҳишёбандаи ширкатҳо бо роҳбарии занон инъикос меёбад. Ҳиссаи
занон ҳамчунин дар доштани суратҳисобҳои молиявии бонкӣ, истифодаи муассисаҳои молиявӣ
барои нигоҳдории пасандозҳо ва гирифтани маблағҳо ҷиҳати таъсис, фаъолият ё тавсеаи ширкат
ва ё тиҷорат низ кам аст.
Дар Тоҷикистон тақрибан 23%-и хонаводаҳоро зан сарварӣ мекунанд. Хонаводаҳои аз ҷониби
занон сарваришаванда, нисбат ба хонаводаҳои аз тарафи мардон идорашаванда, хурдтаранд ва
дар байни онҳо хонаводаҳои миёнаҳол нисбат ба хонаводаҳои камбизоат бештар ба мушоҳида
мерасанд. Хонаводаҳои аз ҷониби занон сарваришаванда, инчунин, дар шаҳрҳо нисбат ба деҳот
бештаранд (бо ишора ба фарзияи баландтари фишори иҷтимоӣ дар деҳот, ки барои аз тарафи
занон роҳбарӣ кардани хонаводаҳо монеъа эҷод мекунад).
Фосилаи гендерии нигаронкунандаи бамиёномада иборат аз 42 нуқоти дарсадии байни ҳиссаи
мардони ҷавон ва занони (мутақобилан 7,2 муқобили 49,3 дарсад) бидуни таҳсилот, шуғл ё
омодагии касбӣ (NEET), ин дар маҷмӯъ сеяки ҷавонони синну соли 15-24 солаи Тоҷикистонро
ташкил мекунад. Занон ба таври номутаносиб дар бахшҳое мисли тандурустӣ (58,7%) ва маориф (53,7%), ки музди миёнаи меҳнат дар онҳо нисбат ба дигар касбҳо пастар аст, муаррифӣ шудаанд.
Онҳо ҳамчунин дар соҳаи кишоварзӣ ва касбҳои дорои мизони маҳорати касбии паст мутамарказ
гардидаанд.
Занони Тоҷикистон дар ҳаёти хонаводагии худ қудрати тасмимгириро хеле кам доранд. Онҳо имрӯз нисбат ба соли 2010 бо маҳдудиятҳои қонунии камтар рӯбарӯ ҳастанд. Дар Тоҷикистон
даромади тахминии занон аз даромади тахминии мардон аз сабаби нобаробарии гендерӣ 4,5
маротиба камтар аст. Тибқи маълумоти Кумитаи кор бо занон ва оила, дар шаш моҳи аввали соли 2024 тақрибан 79 ҳазор занон ба муҳоҷират рафтаанд, ки 14% камтар нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта аст.

Дар Тоҷикистон номутобиқатии сатҳи

Ҷустуҷӯи кор
Иқтисодиёти Тоҷикистон барои нерӯи кории босуръат афзоишёбандаи худ ҷойҳои кории кофӣ
таъсис намедиҳад. Аммо тайи даҳ соли охир Тоҷикистон ба дастовардҳои қавии иқтисодӣ рӯбарӯ

шудааст ва суръати афзоиш ба ҳисоби миёна беш аз 7 дарсадро ташкил додааст. Дигар самтҳои ташвишовар ин зарурати таъсиси ҷойҳои корӣ пас аз бозгашт ва эътирофи малакаҳои дар кишвари таъинот ба даст овардашуда мебошанд. Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои расонидани хизмат ба муҳоҷирон аз соли 2014 дар назди Хадамоти муҳоҷират 4 маркази машваратӣ ва омодагии пеш аз сафари муҳоҷирони меҳнатиро таъсис дод. Ҳоло шумораи ин марказҳо ба 9 адад расидааст. Бо вуҷуди ин, кормандон бо ҳама гуна омӯзиши сохторӣ ё мавод оид ба масъалаҳои васеи марбут ба муҳоҷират, аз ҷумла тарзи омӯзиш ва муошират бо муҳоҷирон, ба таври кофӣ муҷаҳҳаз нестанд.
Шумораи аҳолии ҷавону афзоянда, иқтидори обӣ ва гидроэнергетикӣ, кишоварзӣ ва коркарди
хӯрокворӣ, маъданҳои фоиданок, сайёҳӣ ва ғайра, Тоҷикистонро дорои иқтидори бузурги рушд мегардонанд.
Набудани ҷойҳои кории муносиб дар Тоҷикистон боиси афзоиши муҳоҷирати меҳнатӣ гардида,
интиқоли маблағҳои муҳоҷирон дар даҳ соли охир ба як манбаи муҳими даромад ва рушди онҳо
табдил ёфтааст. Қисми муҳими қувваи корӣ – калонсолони қобили меҳнати аз 17 - сола боло
ҷиҳати дарёфти музди меҳнати муносиб ба тарки кишвар маҷбур мешаванд.
Аммо вазъи иқтисодии Русия дар пасманзари ҷанги Украина ва таҳримҳои шадиди Ғарб бисёре аз муҳоҷирони кории Тоҷикистонро маҷбур кардааст, ки на дар ин кишвар, балки дар мамлакатҳои дигар кор ҷустуҷӯ кунанд. Тоҷикистониён ҳоло барои кор ба Қазоқистон мераванд ва ба гуфтаи онҳо, дар муқоиса бо Русия камтар маош мегиранд, аммо худро бехатар эҳсос мекунанд.
Муҳоҷирони тоҷик дар Федератсияи Русия бо як қатор мушкилот рӯ ба рӯ мешаванд, аз ҷумла бекории тӯлонӣ, душвориҳо дар гирифтани иҷозатномаҳои кор ва патентҳо аз мақомоти гуногуни давлатӣ. Дастрасӣ ба ҳимояи ҳуқуқӣ низ маҳдуд аст. Бисёре аз муҳоҷирон тахассуси кофӣ надоранд, аз ҷиҳати иқтисодӣ дар ҳолати ногувор қарор доранд ва омодаанд ҳар гуна шароити кориро қабул кунанд; шумораи зиёде аз онҳо бесаводанд. Шумораи муҳоҷирони тоҷик бо мақоми ғайриқонунӣ ҳамоно зиёд боқӣ мемонад.

Ин шароитҳо аксар вақт боиси истисмори меҳнатӣ аз ҷониби корфармоён, озору азияти кормандони пулис ва тамаъҷӯии гурӯҳҳои ҷиноятӣ мегардад. Илова бар ин, муносибатҳои ксенофобӣ, ки аз ҷониби муҳоҷирони бозгашта гузориш дода шудаанд, монеаҳои ҷиддӣ эҷод мекунанд. Аксари муҳоҷирон дар шароити сахти меҳнатӣ кор мекунанд ва барои сарфа кардани маблағ дар манзилҳои серодам зиндагӣ мекунанд, ки ин ба саломатӣ ва некӯаҳволии онҳо таъсири манфӣ мерасонад.
Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолияти марбут ба ташкили тадбирҳои бокортаъминкунии аҳолӣ ва расонидани кумак барои бекорӣ

2 БОЗОРИ МЕҲНАТ

барои ашхоси дар ҷустуҷӯи кор буда ва бекорон (тавассути марказҳои шуғли аҳолӣ), назорат ба татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳолӣ» ва, инчунин, таҳлили бозори меҳнатро анҷом дода, муассисаи ҳуқуқии давлатӣ мебошад, ки фаъолияти худро дар риштаи ташкили корҳои маърифатӣ, иттилоотӣ ва таблиғотӣ дар ин самт алоқамандро ба роҳ мемонад.
Агентии меҳнат ва шуғли аҳолӣ як қатор барномаҳои бозори меҳнатро амалӣ мекунад, Биржаи меҳнати ҷавонони назди Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиш ба корҷӯён кумак мерасонад.
Ҷойҳои холии корӣ дар як қатор сомонаҳо ҷойгир карда шудаанд:

- http://www.mrc-tajikistan.org
- https://somon.tj/vakansii/
- https://hotjob.tj/
- https://arzon.tj/category/vakansii

Ҳамасола дар Тоҷикистон 100 ҳаз ҷойҳои корӣ таъсис мешаванд ва ба касбомузии ахолии бекор, махсусан занону чавонон афзалият дода мешавад.

Дар ҳамин ҳол, аксарияти муҳоҷирони кории тоҷик ватанро на барои набудани ҷойи кор, балки барои маоши пасти он тарк мекунанд.

Кумак барои бекорӣ
Ба гуфтаи коршиносон, сабабҳои асосии шиддат гирифтани равандҳои муҳоҷират дар иқтисоди
Тоҷикистон инҳоянд:
- паст шудани сатҳи зиндагии аҳолӣ
- даромади паст
- набудани ҷойҳои кории муносиб
- бад шудани шароити зиндагӣ ва сатҳи нисбатан баланди камбизоатӣ
- рукуд дар бахши истеҳсолии иқтисодиёт
- паст шудани ҳосилнокии меҳнат
- мавҷудияти як қатор минтақаҳое, ки ҷойҳои холии каммузд доранд
- паст шудани рушди касбию мансабӣ ва талаботи фарҳангӣ
- маоши кам

Бекороне, ки дар мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ ба таври дахлдор ба қайд гирифта шудаанд,
ҳуқуқ доранд:
- барои иштирок дар курсҳои такмили ихтисос, бозомӯзӣ ва стипендияҳои таълимӣ;
- барои гирифтани хизматрасонии машваратӣ ва кумаки молиявӣ дар ташкили фаъолияти
худмашғулӣ ва соҳибкории хурд;
- барои иштирок дар лоиҳаҳои корҳои ҷамъиятӣ;
- барои дастгирии иҷтимоӣ дар соҳаи меҳнат, гирифтани кумакпулӣ оид ба бекорӣ.

Коргароне, ки ба таври расмӣ кор мекунанд, дараҷаи нисбатан хуби ҳифзи иҷтимоиро доранд.
Шахсони ғайрирасмӣ ба кор машғул буда, коргароне, ки ба шаклҳои номутаносиби шуғл
машғуланд, гурӯҳҳои осебпазири коргарони деҳот ва шаҳр, коргарони хонагӣ, муҳоҷирон,
коргарони беихтисос ва ҳатто бекорони расман ба қайд гирифташуда, бо тадбирҳои маҷмӯии ҳифзи
иҷтимоӣ фаро гирифта нашудаанд. Ин гуруҳҳои аҳолӣ осебпазиранд ва аз ин рӯ нисбат ба дигарон

бештар ба хатарҳои иҷтимоӣ дучор мешаванд.
Омори давлатӣ дар бораи сатҳи шуғл дар иқтисоди ғайрирасмӣ дар Тоҷикистон маълумоти дақиқ
намедиҳад, аз ин рӯ арзёбии мизони ширкати занону мардон дар иқтисоди ғайрирасмӣ хеле
мушкил аст. Бо вуҷуди он, ба гуфтаи коршиносон, шуғли ғайрирасмӣ дар зиндагии коргарони тоҷик
нақши таъсиркунанда дорад, ки ин амр ба нокифоя будани ҳимояи меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии онҳо
ва ҷалби онҳо ба корҳои ғайрирасмӣ ва тахассуси паст сабаб мешавад.

Бар асоси созишномаи мутақобила 7764 нафар шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Британиёи Кабир дар соли 2024 бо кор таъмин карда шуданд. 29 декабри соли 2023 дар ҷаласаи Кумитаи сиёсати хориҷӣ оид ба меҳнати Ҷумҳурии Корея Ҷумҳурии Тоҷикистон ба низоми иҷозати кор (EPS) дар Корея ҳамчун кишвари 17 интихоб шуд ва ноябри соли 2024 Ёддошти ҳусни тафоҳум ба имзо расид. Ба шарофати ин Ёддошт аз соли 2025 тоҷикистониён метавонанд барои кор ба Корея раванд. Яке аз шартҳои асосӣ барои кор дар Корея донистани забони кореягӣ ва малакаҳои касбӣ мебошад. Ба ин муносибат курсҳои махсус ташкил карда шудаанд. Ҳамин тариқ, тоҷикистониён, ки мехоҳанд ба ин кишвар барои дарёфти пул бираванд, метавонанд ба “Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон”, “Марказҳои машваратӣ ва омодагии пеш аз сафар ба муҳоҷирони корӣ”, шӯъбаҳои Хадамоти муҳоҷират ва ҳамчунин ба марказҳои хидматрасонии муҳоҷирон дар шш. Бохтар, Хуҷанд, ноҳияи Восеъ ва ё ба марказҳои такмили ихтисос, ки дар ш. Роғун ва ноҳияи Данғара вокеъ гардидаанд, муроҷиат кунанд. Дар моҳи феврали соли 2024 дар Тоҷикистон шумораи бекорон 47 700 нафарро ташкил дод.
Шаҳрвандони бекоре, ки мехоҳанд бо соҳибкории инфиродӣ машғул шаванд, дар се самти фаъолият қарзи имтиёзноки бефоиз гирифта метавонанд: 1) соҳибкорӣ; 2) хизматрасонӣ ба аҳолӣ; ва 3) истеҳсолоти хурд. Вобаста ба намуди фаъолият маблағи қарзи додашуда низ фарқ мекунад.
Дар соли 2024, тибқи иттилои расмии Ҳукумати Тоҷикистон, мизони бекорӣ 3,7 дарсадро ташкил додааст. Қисми зиёди занон дар қувваи корӣ иштирок намекунанд - дар соли 2024 танҳо 31,8% занон қувваи кориро ташкил карданд. Шумораи бекорони ба қайд гирифташуда дар Тоҷикистон дар моҳи феврали соли 2024 ба 47 700 нафар расид
Аксарияти шаҳрвандон ба мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ муроҷиат накарда, мустақилона кор
меҷӯянд. Агентии шуғли аҳолӣ инро бо он шарҳ медиҳад, ки маоши миёнаи пешниҳодшаванда ба
бекорон назар ба хоҳиши мардум хеле камтар аст.
Агентии меҳнат ва шуғли аҳолӣ як қатор барномаҳои фаъоли бозори меҳатро татбиқ менамояд
(масалан, омӯзиши касбӣ ва бозомӯзӣ, корҳои ҷамъиятӣ, пешбурди соҳибкорӣ), ки дар байни дигар
тоифаҳои ҷавонон равона карда шуда, ярмаркаҳои ҷойҳои корӣ ташкил карда мешаванд.

Хизматрасонӣ ба ҷавонон тариқи сохтори Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дастрас буда, аз Биржаи меҳнати ҷавонон, Клуби соҳибкорони ҷавон ва Маркази иттилоотии ҷавонон, ки хизматрасониҳои иттилоотӣ ва курсҳои омӯзишӣ барои ҷавонон
пешниҳод менамояд, иборат аст. Биржаи меҳнати ҷавонони назди Кумитаи кор бо ҷавонон ва
варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сохтори худ шуъбаи равона кардан ба кор ба
мамлакатҳои хориҷӣ, маркази фарҳангии ҷавонон, телефони боварӣ барои ҷавонон, курсҳои забон,
курсҳои кӯтоҳмуддати омӯзиши касбҳои гуногунро муттаҳид намуда, бо ҷавонон фаъолона кор
мебарад. Эътироф ва шаҳодаткунонии малакаҳо барои аҳолӣ (аз ҷумла муҳоҷирон), ки маълумоти
расмӣ ва ҳуҷҷатҳои тахассусӣ надоранд, вале малакаҳои муайянро доро ҳастанд, гузаронида
мешавад. (Барномаи кишвари меҳнати шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон 2020-2024).

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2016 Стратегияи миллии рушд (СМР) барои солҳои 2016-
2030-ро қабул кард. Ин ҳам ба зиёд кардани шумораи ҷойҳои нави корӣ ва ҳам беҳтар намудани
сифати онҳо, аз ҳисоби баланд бардоштани ҳосилнокии меҳнат ва васеъ намудани дастрасӣ ба
ҳифзи иҷтимоӣ нигаронида шудааст. СМР то соли 2030 ду маротиба коҳиш додани сатҳи камбизоатӣ дар кишвар ва васеъ кардани табақаи миёнаро пешбинӣ мекунад.

Таълим ва омӯзиши минбаъда

Дастгирии иҷтимоии муҳоҷирони меҳнатие, ки ба Ватан баргаштаанд, дар доираи Барномаи
давлатии мусоидат ба шуғли аҳолӣ сурат мегирад, ки дар он фасли дахлдори «Дастгирии иҷтимоии
муҳоҷирони меҳнатӣ, ки ба Ватан баргаштаанд» пешбинӣ шудааст. Бо фармони вазир Барнома ва
Нақшаи чорабиниҳои Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба
хизматрасониҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла бо кор таъмин намудан ва таълими касбии шаҳрвандони аз
муҳоҷирати меҳнатӣ баргашта, тасдиқ карда шуданд. Инчунин, аз ҷониби Агентии меҳнат ва шуғли
аҳолӣ ярмаркаҳои ҷойҳои корӣ ташкил карда мешаванд.
Дар назди Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон 62 литсейи касбӣ мавҷуд аст. Дар литсейҳо курсҳои 1- ва 2-сола пешбинӣ шудаанд, ки хонандагонро ба таҳсили минбаъда дар мактабҳои олии касбӣ омода намуда, онҳоеро, ки имконияти дар оянда таҳсил карданро надоранд, ба меҳнати муносибу шоиста тайёр мекунанд. Литсейҳои касбӣ аз рӯи 14 ихтисос таълим медиҳанд.Илова ба курсҳои муқаррарии дипломӣ, ки тақрибан пурра аз ҷониби давлат маблағгузорӣ
мешаванд, дар аксари литсейҳо курсҳои кӯтоҳмуддати пулакӣ пешниҳод мегарданд. Барои гузаштани курсҳои кӯтоҳмуддат пеш аз ҳама нафароне, ба монанди

муҳоҷирони меҳнатии баргашта, ки ба онҳо шаҳодатномаи тасдиққкунандаи малакаҳои амалии онҳо лозим аст, аз қабили ронандагони трактор, мошини боркаш ва ғ., муроҷиат мекунанд. Нархи таҳсил рамзӣ аст, аз ин рӯ литсейҳо барои бисёре аз оилаҳои камбизоат ҷолибанд. Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон 35 Маркази таълими калонсолони Тоҷикистонро идора мекунад, ки курсҳои омӯзиши кӯтоҳмуддати малакаҳои асосӣ ва курсҳои такмили ихтисосро бо давомнокии то 6 моҳ, пешниҳод менамоянд. Гурӯҳҳои асосии ҳадаф муҳоҷирони баргашта, ҷавонони осебпазир, бахусус занон ва, то андозае, калонсолоне мебошанд, ки малакаҳои саводнокии маҳдуд доранд. Марказҳои таълими калонсолон ҳамчун марказ барои эътирофи омӯзиши қаблӣ хидмат мекунанд, яъне малакаҳои бо ҳуҷҷат тасдиқ карда нашудаи муҳоҷирони баргаштаро арзёбӣ ва тасдиқ менамоянд.
Аксарияти шунавандагони марказҳои таълими калонсолон тавассути роҳхатҳо аз ҷониби Агентии шуғли аҳолӣ ҳамчун як қисми фаъолиятҳои Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян ва маблағгузорӣ карда мешаванд, аммо шумораи зиёди шунавандагон маблағи таҳсили хешро худашон пардохт мекунанд. Марказҳои таълими калонсолон пеш аз ҳама барои таъмини гурӯҳҳои иҷтимоии камбизоат бо малакаҳои ибтидоии касбӣ пешбинӣ шудаанд ва ба онҳо имкон медиҳанд, ки шароити иқтисодии худро беҳтар созанд.

Дастрасӣ барои муҳоҷирони бозгашта

Муқаррарот ва талабот: Агар шаҳрвандони бекор калонсолон бошанд ва барои гирифтани мададпулӣ барои бекорӣ тамоми ҳуҷҷатҳоро пешниҳод карда тавонанд, парвандаи онҳо дар асоси қоидаҳо ва ҳуҷҷатҳои пешниҳодшуда баррасӣ карда мешавад. Қарор дар бораи таъин намудани ёрдампулӣ доир ба бекорӣ аз тарафи мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ на дертар аз ёздаҳ рӯзи аз лаҳзаи бекор эътироф шудани шаҳрванд қабул карда мешавад. Агар дар ин муддат агентии шуғли аҳолӣ ҷои кори мувофиқро таъмин накунад, шахс расман бекор эътироф мегардад. Мададпулӣ оид ба бекорӣ дар моҳи аввал ба андозаи 50%, дар моҳи дуюм 40% ва дар моҳи сеюм 30% аз рӯи музди миёнаи меҳнати шашмоҳа дар ҷои кори охирин, вале на камтар аз ҳадди ақали музди меҳнат ҳисоб карда мешавад.
Агар шаҳрвандони бекор дар нигоҳубинашон маъюби то синни 15-сола дошта бошанд, бо қарори Маҷлисҳои маҳаллии вакилони халқ аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ, ҳаққи гирифтани кумакпулӣ оид ба бекорӣ ба андозаи 10 фоиз пардохтҳои иловагӣ ба ҳар як шахс доранд.

Шахсони зерин ба сифати бекор ба қайд гирифта намешаванд:

- Шахсони то 15-сола;
- Донишҷӯёни шуъбаи рӯзонаи мактабҳои олӣ ва миёнаи махсус;
- Шахсоне, ки мутобиқи қонуни

Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нафақаҳои меҳнатӣ»

нафақаи пиронсолӣ ё мададпулии пиронсолӣ гирифтаанд;
Шахсони зерин аз гирифтани ёрдампулӣ ҳамчун бекор маҳрум карда мешаванд:

- агар аз иҷораи амвол, замин, воситаҳои нақлиёт ва амволи ғайриманқул дар як сол, ба андозаи на камтар аз 12 нишондиҳанда барои ҳисобҳо, даромад дошта бошанд;
- шахсоне, ки дар давоми 10 рӯзи ба қайд гирифта шуданашон дар мақомоти шуғли аҳолӣ аз ду пешниҳоди кори муносиб даст кашидаанд;

- шахсоне, ки дар давоми 10 рӯз аз замони сабтиномшавӣ, бе сабабҳои узрнок барои пайдо кардани кори мувофиқ ба мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ ҳозир нашудаанд;
- шахсоне, ки ҳуҷҷатҳои дорои маълумоти бардурӯғ дар бораи набудани кор, даромад ё шуғли даромаднокро

пешниҳод намудаанд, инчунин, барои бекор эътироф намудани онҳо дигар маълумоти бардурӯғ пешниҳод кардаанд пешниҳод кардаанд.

Пеш аз ҳама, шахс бояд дар мақомоти маҳаллии шуғли аҳолӣ ҳамчун бекор ба қайд гирифта шавад. Барои бо кор таъмин шудан, гирифтани кумакпулии бекорӣ ва такмили ихтисос шаҳрвандонро зарур аст, ки ба идора ва шӯъбаҳои Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ муроҷиат намоянд. Дар шаҳри Душанбе: Раёсати Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, нишонӣ: ш. Душанбе, кӯчаи Алишер Навоӣ, 5/12. Телефонҳо: (+992 37) 235-15-25, (+992 37) 236-50-12; Курсҳои таълими давомдори шаҳри Душанбе: муассисаи давлатии «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон», нишонӣ: кӯчаи Навоӣ, 5/1. Телефонҳо: +992 935-24-88-55, +992 900-00-32-22, (+992 37) 235-18-70. Дар вақти ба қайд гирифтани шахси бекор лозим аст, ки дар муддати муқарраршуда барои гирифтани ёрдампулӣ омада, муқаррароти бақайдгириро вайрон накунад.

Ҳуҷҷатҳои зарурӣ:
Шаҳрвандони бекор метавонанд тамоми ҳуҷҷатҳоро барои гирифтани кумакпулӣ доир ба бекорӣ пешниҳод намоянд: маълумотнома аз ҷои кор (собиқаи корӣ бояд на камтар аз 18 моҳ дар давоми 3 соли охир то пешниҳоди кумакпулӣ бошад), шиноснома, маълумотнома аз ҷои истиқомат ва маълумотномаи духтур, ва пасон сохтори Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон кумакпулии бекориро пардохт мекунад.
Бархе аз муҳоҷирон метавонанд тиҷорати худро оғоз кунанд. Қадамҳои зарурӣ барои бақайдгирии давлатӣ ҳамчун соҳибкори инфиродӣ инҳоянд:

- Шахси воқеӣ танҳо ба мақоми бақайдгирӣ - Бахши дахлдори ноҳия (шаҳр)-и бақайдгирии давлатӣ муроҷиат мекунад.
- Аризаро дар бораи бақайдгирии давлатии шахс ҳамчун соҳибкори инфиродӣ пур карда, имзо менамояд. Якҷоя бо ариза ба мақомоти бақайдгиранда ҳуҷҷатҳои зеринро пешниҳод мекунад:

1) нусхаи шиноснома;
2) ду дона сурати андозааш 4х6 см;
3) ҳисобварақаи пардохти боҷи давлатӣ (ҳангоми гирифтани Шаҳодатнома);
4) ҳисобварақа дар бораи пепардохти арзиши патент (барои шахсоне, ки хоҳиши гирифтани патентро доранд).
Иҷорапулӣ ва хароҷоти амалиётӣ/ёрирасонӣ барои мағозаи масоҳаташ на камтар аз 15 м² дар Душанбе 100-150 доллари ИМА дар як моҳ аст (вобаста ба сохтор/бино, ҷойгиршавӣ ва ғ.)

Барои ба ҳайси ронандаи такси дар ширкатҳои таксӣ кор кардан, шахс бояд мошини сафеде дошта бошад ва ё харад, ки на пештар аз соли 2016 истеҳсол шудааст. Ин намуд мошинҳо гаронтаранд. Шахс бояд на камтар аз 3 сол шаҳодатномаи ронандагӣ дошта бошад. Ҳангоми ба кор қабул кардан барои хизматрасонии ширкати таксӣ тақрибан 5000–7000 сомонӣ (500–700 доллари ИМА) пардохт кардан лозим аст. Агар шахсро ширкати таксӣ ба кор қабул кунад, ӯ бояд шаҳодатномаи ронандагии худро сабти ном намояд. Сабти ном дар бахши бақайдгирии давлатии дар мақомоти андози ноҳия ё шаҳр дар маҳалли фаъолият сурат мегирад.
Ҳамин тариқ, шахси воқеӣ бояд аризаро барои бақайдгирии давлатӣ пур кунад ва имзо намояд. Шакли дархостро аз бахши бақайдгирии давлатӣ гирифтан мумкин аст.

Мақомоти бақайдгирӣ ғайр аз ариза бояд ҳуҷҷатхои зеринро қабул намояд:
нусхаи ҳуҷҷати тасдиққунандаи шахсият (паспорт)
ду дона акси 4х6 см
ҳисобварақа дар бораи пешпардохти арзиши патент (андозбандии соҳибкорони инфиродӣ тибқи патент дар асоси пешпардохт барои моҳи оянда сурат мегирад).
Арзиши патент вобаста ба намуди патент тақрибан 50-100 доллари ИМА-ро ташкил медиҳад.
Барои муроҷиат кардан ба шахс ҳуҷҷатҳои зерин лозим аст:

2 БОЗОРИ МЕҲНАТ

- маълумотнома дар бораи вазъи саломатӣ - 1-2 доллари ИМА
- маълумотнома дар бораи доғи судӣ - 2 доллари ИМА
- флюорограмма - 4 - 5 доллари ИМА
- шаҳодатнома аз ҷои истиқомат - 1 доллари ИМА
- ду дона акси 4х6 см - 1 доллари ИМА
- пур кардани саволнома
- пур кардани аризаи кор
- нусхаи ҳуҷҷати тасдиққунандаи шахсият (паспорт)
- нусхаи шаҳодатномаи ронандагӣ

Арзиши ибтидоии таҷҳизоти тиҷоратӣ барои мошини истифодашуда, ки барои ширкатҳои таксӣ мувофиқ аст, тақрибан 13 000 – 15 000 сомонӣ (1300 – 1500 доллари ИМА) мебошад.

Арзиши ибтидоии таҷҳизоти тиҷоратӣ барои мошини истифодашуда, ки барои ширкатҳои таксӣ мувофиқ аст, тақрибан 13 000 – 15 000 сомонӣ (1300 – 1500 доллари ИМА) мебошад.
Ташкилотҳои маблағгузории хурд вуҷуд доранд, ки дар онҳо шахсони баргашта, инчунин, дигарон метавонанд барои оғози тиҷорати худ қарз гиранд.

Photo: IOM Tadjjikistan

Дар Тоҷикистон ду намуди манзил бартарият дорад
хонаҳои шахсӣ ва бисёрошёна. Намудҳои иловагии манзил хобгоҳмебошанд. Нархи манзилҳои дар марказҳо ва наздик ба нуқтаҳои машҳуру
оммаписанд ҷойгиршуда, нисбат ба дигар маҳалҳо баландтар аст. Ҳамчунин, ҳуҷраҳои геронбаҳои
дорои шароити беҳтарини маишию рифоҳиро дар биноҳои наву замонавӣ ва бо тарҳбандии беҳтар
сохта шуда, пайдо кардан мумкин аст. Муқаррароти харид душвор нест. Шахс бояд ба муассисаҳои
махсуси давлатӣ, ки ба хариду фурӯши манзилҳо кумак мерасонанд, муроҷиат кунад: Идораи
нотариалии давлатии ноҳиявӣ ва Дафтари байнинохиявии баҳисобгирии техникӣ.
Нархи миёнаи иҷораи манзил:
1 – ҳуҷрагӣ дар маркази шаҳри Душанбе 400-550 €/ берун аз маркази Душанбе 100-150 €
2 - ҳуҷрагӣ дар маркази шаҳри Душанбе 500-950 €/ берун аз маркази Душанбе 100-250 €
3 - ҳуҷрагӣ дар маркази шаҳри Душанбе 500-950 €/ берун аз маркази Душанбе 200-550 €
4 - ҳуҷрагӣ дар маркази шаҳри Душанбе 500-2500 €/ берун аз маркази Душанбе 200-1500 €
Якчанд ширкатҳои хусусӣ вуҷуд доранд, ки барои дарёфти манзил хидмат мерасонанд ва ҳаққи
хидматрасонии онҳо гуногун аст. Илова бар ин, якчанд вебсайтҳои марбут ба ҷустуҷӯи амволи
ғайриманқул бо забонҳои давлатӣ ва русӣ фаъол ҳастанд:

- https://somon.tj/
- https://dushanbe.rg.tj/
- https://baraholka.tj/

Нархи манзил (барои як м2) дар:
• маркази шаҳри Душанбе 1000-1400 € аст
• берун аз маркази Душанбе 600-800 € аст
Нархи хизматрасонии коммуналӣ чунин аст: Об барои хонаҳои бидуни ҳисобкунаки об – 8,41 – 10,61
сомонӣ/1 м3 буда, барои хонаҳое, ки дорои ҳисобкунаки об мебошанд 2,34 сомонӣ/1 м3
аст. Барои
баровардани партовҳои маишӣ аз партовгоҳҳо барои як нафар истиқоматкунанда аз 2,10 сомонӣ то
3 сомонӣ пешбинӣ шудааст. Нархи гармидиҳӣ 1,18 сомонӣ/1 м2 дар як моҳ аст. Неруи барқ: барои
аҳолӣ 26,51 дирам/1 кВт/соат мебошад. Хидматрасонии маишӣ: майдони умумии манзил/хона -
0,14 сомонӣ/1 м2 дар як моҳ аст.

Ҷустуҷӯи манзил
Якчанд ширкатҳои хусусӣ вуҷуд доранд, ки барои дарёфти манзил хидмат мерасонанд ва ҳаққи
хидматашон фарқ мекунад. Раванди иҷора осон аст: барои баъзе соҳибони хона шартномаҳои
шифоҳӣ кофист; дигарон шартномаи нотариалӣ имзо мекунанд. Маълумоти бештару муфассалро
метавон аз вебсайтҳои зерин дарёфт намуд:

- https://dushanbe.rg.tj/
- https://somon.tj/
- http://www.asia-realty.ru/co_s_res.php?todo=3&whot=1&gorod1=1
- http://agentstva.tj/?page=3

Кумакҳои милиявии иҷтимоӣ барои манзил
Дар Тоҷикистон барои манзил кумаки молиявии иҷтимоӣ/грант пешбинӣ ва муқаррар нашудааст.
Шаҳрвандон метавонанд бо маблағи ҷамъоваринамуда, пасандози худ ва ё гирифтани қарзҳои
бонкӣ (ипотека) манзил харидорӣ намоянд. Барои дарёфти чунин қарз аз бонкҳо (ипотека) бояд
ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахсият ва ҳуҷҷате, ки манбаи даромади муштариро

тасдиқ мекунад
пешниҳод кард.
Маблағи қарз 1000 - 150000 доллари ИМА буда, 14% солона ва мӯҳлати қарз аз 3-120 моҳро ташкил
медиҳад. Таъминоти гарав ин амволи ғайриманқули харид мешуда мебошад. Мавҷудияти
маблағҳои шахсӣ на кам аз 30% нархи амволи ғайриманқули харид мешударо ташкил медиҳад.
Маблағи қарз бо сомонӣ 40-250 000 буда, 30% дар як сол аст. Мӯҳлати қарз метавонад то 60 моҳ
давом кунад. Пардохти аввалия на кам аз 30%-и маблағи харидани манзил медошад. Амволи
ғайриманқул ҳамчун гарав истифода мешавад.

Photo: Unsplash 2022/ Rybakov

Дастрасӣ барои бозгаштагон

Муқаррарот ва талабот: Манзилҳои муваққатӣ, ба монанди паноҳгоҳҳо барои қурбониёни савдои одамон ва қурбониёни хушунати хонаводагӣ (асосан занон) вуҷуд доранд, аммо на барои муҳоҷирони баргашта, ба шарте, агар онҳо қурбонии савдои одамон набошанд.
• Паноҳгоҳ тахти сарпарастии Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои қурбониёни савдои одамон
• Паноҳгоҳи Ташкилоти Ҷамъиятии «Корвони умед» барои қурбониёни хушунати хонаводагӣ
(барои занон ва кӯдакони онҳо), кӯчаи Хайём, ш. Душанбе, рақами телефон: +992 90 017 0102

• Паноҳгоҳи Ташкилоти Ҷамъиятии «Гулрухсор» барои қурбониёни хушунати хонаводагӣ
(барои занон ва фарзандони онҳо), ш. Хуҷанд, кӯчаи Р. Набиев, 111, рақами телефон: +992
927804074, +992 987504074, info@gulruhsor.tj
• Паноҳгоҳи Ташкилоти Ҷамъиятии «Ғамхорӣ» барои қурбониёни хушунати хонаводагӣ
(барои занон ва кӯдакони онҳо), ш. Бохтар, кӯчаи Вахдат, 137, рақами телефон: +992
927804074, +992 987504074, 8342260510, w.c.ghamkhori@mail.ru

Низоми таъминоти иҷтимоӣ
Низоми ҳифзи иҷтимоии аҳолии Тоҷикистон суғуртаи ҳатмии давлатии иҷтимоиро барои гурӯҳҳои
гуногуни шуғли корӣ дошта, ки аз меҳнат ва дигар фаъолиятҳои расмии меҳнатӣ даромад мегиранд,
бо кумаки унвонии иҷтимоӣ барои табақаи камбизоат ва хизматрасонии иҷтимоии шаҳрвандони
дар ҳолати вазнини зиндагӣ қарордошта, муттаҳид менамояд. Маҷмӯъ иборат аст аз:

- суғуртаи иҷтимоие, ки кормандонро ҳангоми ҳомиладорӣ ва таваллуд, беморӣ, маъюбият

ва пиронсолӣ, аз даст додани саробон ҳимоя мекунад;

- нафақаи давлатӣ барои хизматчиёни ҳарбӣ;
- кумаки иҷтимоӣ ба табақаҳои камбизоат ва осебпазир ва шахсоне, ки ҳуқуқи суғуртаи

иҷтимоӣ надоранд;

- хизматрасонии иҷтимоӣ;
- хизматрасонии тиббӣ.

Мададпулиҳои иҷтимоӣ бо мақсади расонидани кумаки иҷтимоӣ ба гурӯҳҳои алоҳидаи шахсон дар
шакли пардохтҳои ҳармоҳа ё яквақта муқаррар ва пардохт карда мешаванд. Имтиёзҳои дастрас:
о Мададпулӣ ҳангоми ҳомиладорӣ ва таваллуд;
о Мададпулии яквақта барои таваллуди кӯдак;
о Мададпулӣ барои оилаҳои камбизоат;
о Мададпулӣ барои синну сол;
о Мададпулӣ барои маъюбӣ;
о Мададпулиҳои иҷтимоӣ ба кӯдакони то 18-солаи маъюб;
о Мададпулӣ барои аз даст додани (фавти) саробони оила;
о Мададпулии ҳармоҳа барои кӯдакони гирифтори ВНМО, ки синни то 18 сола мебошанд;
о Мададпулӣ ба васиёни кӯдаконе, ки волидайни худро аз даст додаанд ва ё аз парастории
волидайн маҳрум шудаанд;
о Мададпулии яквақта барои муолиҷа ба ҷабрдидагони садамаи радиатсионӣ;
о Мададпулии яквақта барои маросими дафн;
о Пардохти яквақта барои шахсоне, ки аз маҳбас озод шудаанд ва ба мутобиқшавии иҷтимоӣ
ниёз доранд;
о Мададпулии якумра ба хизматчиёни давлатӣ.
Тибқи қонун ва чанд қарори мавҷуда танҳо заноне, ки расман кор мекунанд ва андозҳои иҷтимоӣ
месупоранд, ҳаққи гирифтани мададпулӣ барои ҳомиладорӣ доранд. Баъдан то 1,5-солагии кӯдак
ҳар моҳ 55 сомонӣ (як нишондиҳанда барои ҳисобҳо) гирифта метавонанд.
Мададпулии яквақта вобаста ба таваллуди кӯдак ба андозаи зерин таъин карда мешавад:
– ҳангоми таваллуди фарзанди якум — ба маблағи се нишондиҳанда барои ҳисобҳо;
– ҳангоми таваллуди кӯдаки дуюм — ба маблағи ду нишондиҳанда барои ҳисобҳо;
– ҳангоми таваллуди кӯдаки сеюм ва зиёда аз он — ба андозаи як нишондиҳанда барои ҳисобҳо.
Мададпулӣ дар ҷои кори (таҳсили) яке аз волидон ва, агар волидон кор ва таҳсил накунанд, аз
ҷониби шуъбаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҷои иқомат, дода мешавад. Ёрдампулии якдафъаина
ҳангоми таваллуди кӯдак ба шарте, ки ариза на дертар аз 6 моҳ аз рӯзи таваллуди кӯдак навишта
шуда бошад, таъин карда ва дода мешавад. Заминаи маҷмӯъ ин тарҳҳои пасандозшуда ва ғайризахиравӣ мебошанд, ки бояд бо назардошти
имкониятҳои молиявии давлат барои тадриҷан муқаррар ва васеъ намудани сатҳи ҳадди ақали
ҳифзи иҷтимоӣ имкон диҳанд. Танҳо як қисми аҳолии Тоҷикистон кафолати асосии таъмини
даромадро дорад, васеъ кардани он ба дигар гурӯҳҳои аҳолӣ дар баробари афзоиши захираҳои
молиявӣ ва инсонӣ пешбинӣ шудааст. Маблағи кумаки иҷтимоӣ метавонад маҳдуд бошад, аммо
он як сатҳи муҳофизатро таъмин мекунад. Дар Тоҷикистон нақши назорати меҳнатӣ дар ҳалли масъалаҳҳои бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат васеъ тарғиб карда мешавад. Тоҷикистон Конвенсияи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнатро, соли 1981 (№ 155) ва Конвенсияи назорати меҳнатро, 1947 (№ 81) ба тасвиб расонидааст. (Барномаи кишварии Меҳнати Арзандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон).

Дастрасӣ барои муҳоҷирони бозгашта

Муқаррарот ва талабот: Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи кумаки унвонии иҷтимоӣ» дар мавриди расонидани дастгирии соҳаи иҷтимоӣ ба шаҳрвандони (оилаҳои) камбизоат мавҷуд буда, мувофиқи он шаҳрвандони (оилаҳои) камбизоат бо кумак ва дастгирии моддӣ таъмин мешаванд. Кумак ва дастгирии молиявӣ тибқи меъёри эҳтиёҷот - дар ҳолате, ки нишондиҳандаи сатҳи некӯаҳволии шаҳрванд (оила) аз ҳадди ақали муқарраршуда паст бошад, расонида мешавад.

Тартиби бақайдгирӣ: Ариза, дар бораи гирифтани кумаки унвонии иҷтимоии, аз ҷониби шаҳрванд ё аз номи оилаи ӯ, мақомоти васояту парасторӣ ё дигар намояндагони қонунии шаҳрванд дар шакли хаттӣ ба шӯъбаҳо ва бахшҳои ҳифзи иҷтимоии аҳолии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои
расонидани кумаки унвонии иҷтимоӣ дар ҷои истиқомат, пешниҳод карда мешавад.

Ҳуҷҷатҳои зарурӣ: Барои гирифтани кумак ниёзмандон бояд ба кумитаи маҳалла, ҷамоат ё идораи манзил бо ҳуҷҷатҳои зерин ариза пешниҳод кунанд:

- ариза дар бораи таъин намудани кумаки унвонии иҷтимоӣ;
- маълумотнома дар бораи даромад ва амволи аъзои оила;
- маълумотнома дар бораи ҳайати оилаи аризадиҳанда;
- нусхаи шиносномаҳои аъзоёни болиғи оила, шаҳодатномаи таваллуди кудак ва ҳуҷҷат дар

бораи маъюбият (агар дар оила маъюбон бошанд). Варақаҳо барои пур кардани ҳамаи ҳуҷҷатҳои дар боло зикршуда дар кумитаҳои маҳалла, ҷамоатҳо ё шӯъбаҳои манзил ройгон дода мешаванд.

Низоми нафақа: Мутобиқи Қонун «Дар бораи суғурта ва нафақаҳои давлатӣ» намудҳои зерини нафақаҳои суғуртавӣ таъин ва пардохт карда мешаванд:

- нафақаи суғуртавӣ барои пиронсолӣ;
- нафақаҳои суғуртавӣ барои маъюбӣ;
- нафақа ҳангоми аз даст додани (фавти) саробон

Дар Тоҷикистон занон метавонанд дар синни 58-солагӣ ва мардон дар синни 63-солагӣ ба нафақа бароянд, агар:

уҳдадориҳои пардохти саҳмҳои суғуртавӣ барои тамоми давраи суғурта аз ҷониби суғуртакунандагон (корфармоён) ё бевосита аз ҷониби худи шахсони суғурташуда иҷро карда шуда бошанд;
мавҷуд будани муҳлати суғуртаи пардохтшаванда на камтар аз 300 моҳ барои мардон ва 240 моҳ барои занон бошад.

Нафақаи иҷтимоии пиронсолӣ - ин пардохти давлат барои пиронсолон мебошад, ки аз рӯи синну солашон ба дастгирӣ ниёз доранд. Ба шахсоне дода мешавад, ки собиқаи нафақа ва коэффициенти нафақа барои гирифтани нафақаи суғуртавӣ надоранд.

Дар ҳоли ҳозир нафақахӯрони тоҷик ба ҳисоби миёна ҳар моҳ ҳудуди 319 сомонӣ (тақрибан 25 доллар) гирифта, ҳадди ақали нафақа дар Тоҷикистон 156 сомониро (ҳудуди 12 доллар) ташкил медиҳад.

Раванди бақайдгирӣ аз ҷониби Агентии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.
Ҳуҷҷатҳои зарурӣ: Кадом ҳуҷҷатҳо лозиманд?
Барои таъини нафақаи суғуртавӣ аз рӯи пиронсолӣ пешниҳоди ҳуҷҷатҳои зерин зарур мебошанд:
- ариза
- шиноснома
- дафтарчаи меҳнатӣ
- рақами шахсии андозсупоранда
- диплом (агар бошад)
- маълумотнома аз ҷои истиқомат
- аксҳо

Гурӯҳҳои осебпазир:

Гурӯҳҳои осебпазир (масалан, маъюбон ва ашхосе, ки зери хатти камбизоатӣ зиндагӣ мекунанд, шахсоне гирифтори ВНМО, пиронсолон, аз ҷумла пиронсолони танҳо) вобаста ба намуди осебпазирии худ ба имтиёзҳои гуногун дар доираи нақшаҳои давлатӣ ҳуқуқ доранд.
Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи ваколатҳои худ оид ба расонидани кумаки суроғавии иҷтимоӣ чораҳо меандешанд. Ҳамаи одамоне, ки дар гурӯҳҳои осебпазир қарор доранд, барои дастрасӣ ба хидматҳои давлатӣ, масалан, суғуртаи иҷтимоӣ, таъминоти нафақа ва ғайра, дорои имкониятҳои якхела ҳастанд.
Кумаки моддӣ ба шаҳрвандони (оилаҳои) камбизоат вобаста ба эҳтиёҷоти онҳо дар шакли сӯзишворӣ, озуқаворӣ, доруворӣ, либос, пойафзол, маҳсулоти санитарию гигиенӣ, дигар ашёи зарурӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ харида мешавад ва, инчунин, пурра ё қисман пардохт кардани ҳаққи меҳнати корхонаҳои хоҷагии манзилию коммуналӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ дар назар дошта мешавад.
Нишондиҳандаҳое, ки ҳангоми муайян кардани сатҳи некӯаҳволии шаҳрвандони (оилаҳои) камбизоат ба назар гирифта мешаванд:
-таркиби оила, вазъи иҷтимоӣ ва сатҳи таҳсилоти сардори оила, шумораи маъюбон, ноболиғон ва дигар аъзоёни корношоями оила;
- даромади пулӣ ё молии шаҳрвандони (оилаҳои) камдаромад;
- молу мулки шаҳрвандони (оилаҳои) камдаромад;
- ҳолати манзил;
- замини наздихавлигӣ ва дигар қитъаҳои замини дар ихтиёри оила буда;
- саршумор ва намуди чорвои ба шаҳрвандони (оилаҳои) камдаромад таалукдошта;
- дигар нишондиҳандаҳое, ки вобаста ба тартиби муқаррарнамудаи мақомоти ваколатдори давлатӣ барои муайян кардани дараҷаи некӯаҳволии шаҳрвандони (оилаҳои) камдаромад талаб карда мешаванд.
Нишондиҳандаҳое, ки сатҳи некӯаҳволии шаҳрвандони (оилаҳои) камбизоатро муайян мекунанд, метавонанд вобаста ба хусусиятҳои ҷуғрофӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии минтақаҳои ҷумҳурӣ фарқ кунанд.
Кумаки иҷтимоии унвонӣ - кӯмакпулиҳои ҳармоҳаест, ки аз ҷониби давлат ба оилаҳои камбизоат дода мешавад.
Кумаки иҷтимоӣ аз ҳисоби буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мегардад. Ин намуди кумак аз лаҳзаи қабули ариза пешниҳод карда мешавад. Оилаҳои камбизоат, ки даромади миёнаи моҳонаи онҳо аз ҳадди ақалли камбизоатӣ барои ҳар як аъзои оила бо сабабҳои ба онҳо вобаста набуда камтар аст, ҳуқуқи гирифтани кумаки иҷтимоии унвониро доранд. Мувофиқи барномаи худмашғулият ба оилаҳои камтаъмин аз ҳисоби фондҳои давлатӣ дар шакли мол, масолеҳ ва дигар молу мулк, барои барпо кардан ё тараққӣ додани хоҷагиашон, ёрии ғайринақдӣ дода мешавад.

Гирандагони хизматрасонии ройгони иҷтимоӣ инҳоянд:
маъюбон, кӯдакони маъюб ва оилаҳои онҳо;
пиронсолоне, ки қобилияти худхизматрасониро қисман ё пурра гум кардаанд, танҳо зиндагӣ мекунанд, аз ҷумла зану шавҳари танҳо;
ноболиғоне, ки дар муҳити барои иҷтимоӣ хатарнок қарор доранд ва ноболиғоне, ки бе парастории падару модар мондаанд;
шахсони бесаробонмонда, ки манбаи даромад надоранд;
шахсоне, ки аз ҷои истикомат маҳруманд;
шахсоне, ки қурбонии истисмори меҳнатӣ ё ҷинсӣ гардидаанд;
модарони танҳои ноболиғ, ки кӯдак доранд ва занони ҳомиладори ноболиғи танҳо;
оилаҳои нопурра, ки кӯдакони ноболиғ доранд;
гурезаҳо ва муҳоҷирони дохилӣ, инчунин қурбониёни савдои одамон ва оилаҳои муҳоҷирони меҳнатӣ, ки оилаҳои худро тарк намудаанд ё ба онҳо кумак намекунанд;
занон ва кӯдаконе, ки аз ҳама гуна шаклҳои зӯроварӣ зарар дидаанд;
қурбониёни фалокатҳои техногенӣ (аз ҷумла нерӯгоҳи атомии Чернобил), ҳолатҳои фавқулодда ва амалиёти низомӣ;
иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва шахсони ба онҳо баробаркардашуда; зану шавҳар (шавҳарҳо), ветеранҳои фавтида, собиқадорони Ҷанги Бузурги Ватанӣ;
шахсони дар ҳолати ногувори зандагӣ қарордошта, ки ба паноҳгоҳи муваққатӣ ниёз доранд;
ашхоси ба хизматрасониҳои иҷтимоии фаврӣ ниёздошта.

Дастрасӣ барои бозгаштагон

Ҳамаи нафарони шомили гурӯҳҳои осебпазир ба хизматрасониҳои давлатӣ, аз қабили таъминоти нафақа ва ғайраҳо бидуни ҳеҷ гуна монеаҳо имконоти дастрасии баробар доранд. Гурӯҳҳои осебпазир вобаста ба намуди осебпазирии худ ба имтиёзҳои гуногун дар доираи нақшаҳои давлатӣ ҳуқуқ доранд.

Муроҷиат барои кумаки иҷтимоии унвонӣ:

1. Ариза дар бораи гирифтани кумаки унвонии иҷтимоӣ дар ҷои истиқомат аз ҷониби шаҳрванд ё аз номи оилаи ӯ, мақомоти васояту парасторӣ ё дигар намояндагони қонунии шаҳрванд ба шӯъбаҳо ва бахшҳои ҳифзи иҷтимоии аҳолии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар шакли хаттӣ пешниҳод карда мешавад.
2. Варақаҳои ариза ва дигар ҳуҷҷатҳо, ки барои гирифтани кумаки унвонии иҷтимоӣ заруранд, аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ муқаррар карда мешаванд.
Кумаки иҷтимоии унвонӣ дар шаклҳои зерин дода мешавад:
• фоидаи пулӣ
• ёрии моддӣ
3. Мадади пулӣ бо назардошти аъзоёни оилаҳои камбизоат, ки ба гирифтани кумаки пулӣ ҳуқуқ доранд, бо тартиби муқаррарнамудаи мақомоти ваколатдори давлатӣ ба андозаи умумӣ таъин карда мешавад.
4. Дар сурати якҷоя истиқомат кардани якчанд оила, ки даромади алоҳидаи оила доранд, ёрдампулӣ ба ҳар як оила алоҳида таъин карда мешавад.

5. Кумаки моддӣ ба шаҳрвандони (оилаҳои) камбизоат вобаста ба эҳтиёҷоти онҳо дар шакли сӯзишворӣ, озуқаворӣ, доруворӣ, либос, пойафзол, маҳсулоти санитарию гигиенӣ, дигар ашёи зарурӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ харида мешавад ва, инчунин, пурра ё қисман пардохт кардани ҳаққи меҳнати корхонаҳои хоҷагии манзилию коммуналӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ дар назар дошта мешавад.
6. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ метавонанд ба шаҳрвандони (оилаҳои) камбизоат кумаки моддӣ расонанд.

Намояндаи болиғ ва қобили меҳнати оила метавонад барои гирифтани кумаки иҷтимоии унвонӣ муроҷиат кунад. Барои ин ҳуҷҷатҳои зерин лозиманд:
маълумотнома дар бораи ҳайати оила аз раиси намояндагиҳои маъмурию ҳудудии ҳокимияти давлатии ноҳия (шаҳр);
ариза барои таъини кумаки иҷтимоӣ;
маълумотнома дар бораи даромад ва амволи оила;
нусхаи шиносномаи шаҳрвандии аъзои оила, шаҳодатномаи таваллуди кӯдакон, инчунин ҳуҷҷати тасдиққунандаи маъюбӣ (агар як ё якчанд аъзои оила маъюб бошанд).

4 ТАЪМИНОТИ ИҶТИМОӢ

Photo: Unsplash 2021 / Joel Heard

Маълумоти умумӣ оид ба маориф
Дараҷаҳои таълим

- Нигоҳубин ва тарбияи кӯдакони хурдсол: боғчаи бачагон/ кӯдакистон
- Таҳсилоти умумӣ: Мактабҳои таҳсилоти умумӣ, гимназияҳо, литсейҳо
- Таҳсилоти иловагӣ
- Клубҳои таълимии махсус, толорҳои варзишӣ, мактабҳо
- Муассисаҳои махсуси кӯдакона (интернатҳо)
- Таҳсилоти касбӣ ва мактабҳои махсус
- Омузишгоҳҳои касбию техникӣ, литсейҳо, марказҳо, коллеҷҳо
- Донишгоҳҳо, академияҳо, донишкадаҳо
- Таҳсилоти баъдидипломӣ
- Таҳсилоти миёнаи пурра дар Тоҷикистон зинаҳои зеринро дар бар мегирад:
- мактаби ибтидоӣ (синфҳои 1-4) - зинаи якуми таҳсилоти асосӣ;
- таҳсилоти миёна – зинаи дуюми таҳсилоти асосии миёна бо давомнокии 5 сола;
- марҳилаи таҳсилоти миёнаи пурра, ки дастрасиро ба таҳсилоти олӣ фароҳам менамояд ва

омӯзиш дар мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ аз 2 сол (таҳсилоти 10-11 сола) иборат аст
Таҳсили хонандагон дар синфҳои 10 ва 11 (таҳсилоти миёнаи умумӣ) ҳатмӣ аст. Хонандагон дар сурати қатъи таҳсил боя д омӯзишро дар коллеҷу техникумҳо идо ма диҳанд. Тағйироти нав ба қонун 20 феврали соли 2024 аз ҷониби вакилони п арлумони кишвар қабул шудааст.
Зиёда аз 84%-и кӯдакони 3 - 6-сола, махсусан дар деҳот ва ноҳияҳои дурдаст, аз сабаби тақсимоти
нокифояи захираҳои давлатӣ, ҳаракатҳои демографӣ бо афзоиши босуръати аҳолӣ, вобастагӣ ба
маблағгузории беруна, набудани имкониятҳои иқтисодӣ аз тарафи волидон, таҳсилоти ибтидоии
томактабӣ гирифта наметавонанд. Сифати хӯроки муассисахои томактабӣ аз сабаби нарасидани.
маблағ ба талабот чавобгӯ нестанд. Барои кӯдакони боғча нигоҳубини пурраи рӯзона мавҷуд буда, аммо бачагони синфҳои ибтидоӣ аз ин намуд нигоҳубин маҳруманд. Дар кишвар як қатор мактабҳои хусусӣ мавҷуданд, аммо ҳаққи таҳсил барои аксари аҳолӣ хеле гарон аст.
Тибқи маълумоти Вазорати маориф ва илми Тоҷикистон, шумораи муассисаҳои таҳсилоти ҳамагонӣ 3991 ададро дар соли таҳсили 2023-2024 ташкил дод. Дар соли таҳсили 2024-2025 мактабҳои таҳсилоти умумии Тоҷикистон 2 278 648 нафар хонандагонро фаро гирифтанд.
Барномаи ҷаҳонии озуқаи СММ (WFP) аз соли 2013 дар кишвар барномаеро амалӣ мекунад, ки аз
ҷониби Федератсияи Русия маблағгузорӣ мешавад. Хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо хӯроки гарм
таъмин карда мешаванд. Барномаи ғизои мактабии WFP хонандагони синфҳои 1-4-и мактабҳои
деҳоти Ҷумҳурии Тоҷикистонро фаро мегирад. Ҳоло дар он зиёда аз 460 хазор нафар
мактаббачагони кариб 2000 мактаби деҳот иштирок доранд. Дар сурати ҷалб намудани мактаб ба
Барнома, ҳамаи хонандагони синфҳои ибтидоии он хӯроки ройгон мегиранд. Барои ин пешниҳоди
ҳуҷҷатҳои иловагӣ лозим нест.
Дар Тоҷикистон барномаҳои ғизои ройгони мактабӣ волидонро низ ташвиқ мекунад, ки
фарзандони худро мунтазам ба мактаб фиристанд.
Таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар асоси таҳсилоти миёнаи умумӣ мутобиқи талаботи бозори меҳнат,
бо мақсади тайёр кардани қувваи кории касбӣ доир ба тахассусҳои гуногун ва касбҳое, ки талабот
ба онҳо баланд аст, сурат мегирад.
Таълими миёнаи тахассусию касбӣ асосан дар коллеҷҳо амалӣ карда мешавад. Мӯҳлати таҳсил дар
шӯъбаҳои рӯзона барои гирифтани маълумоти миёнаи махсус барои шахсоне, ки маълумоти
миёнаи нопурра доранд 3—4 сол давом карда, барои шахсоне, ки маълумоти миёнаи пурра
доранд, 2—3 солро дарбар мегирад. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд, ки дар
муассисаҳои таҳсилоти давлатии миёнаи махсус таҳсилоти пулакӣ ва ё ройгон гиранд.

Таҳсилоти олӣ

Дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон тайёр намудани мутахассисон ва
кадрҳои илмӣ-педагогӣ дар се зина амалӣ карда мешавад:
- Бакалавриат
- Дараҷаи номзадӣ
- Таҳсилоти баъдидипломӣ

Арзиш, қарзҳо ва стипендияҳо

Таҳсилоти умумӣ ройгон аст.
Тибқи натиҷаҳои имтиҳони қабул аз Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон, донишҷӯёни беҳтарин вобаста ба шумораи ҷойҳои мавҷуда дар муассисаҳои таҳсилоти
олии давлатӣ, ройгон таҳсил мекунанд. Қарзҳои таълимӣ аз ҷониби бисёре аз бонкҳои дар кишвар
амалкунанда дода мешаванд.
Стипендияҳо барои ҳамаи донишҷӯёни донишгоҳҳо ва коллеҷҳо, ки муваффақияти таълимӣ ва
натиҷаҳои мусбати омӯзишӣ доранд, дастрас мебошанд. Стипендия инчунин барои магистрҳо ва
докторантҳо пешбинӣ шудааст. Стипендияи президентӣ вуҷуд дорад ва донишҷӯёне, ки
дастовардҳои аъло нишон медиҳанд, метавонанд ба он муваффақ гарданд.

Тасдиқ ва арзёбии дипломҳои хориҷӣ

Тибқи Созишномаи Тоҷикистон ва кишварҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил ва давлатҳои
шомили Иттиҳоди иқтисодии Аврупо ва Осиё, тартиби эътирофкунии (нострификатсияи) дипломҳо
дар реҷаи соддакардашуда сурат мегирад. Ин муқаррарот ба он хотир анҷом дода мешавад, ки
дипломи дар хориҷ гирифташуда дар ҷумҳурии мо эътироф карда шуда, соҳиби он дар ҳар
муассисаи давлатӣ бе монеа ба кор қабул шавад. Агар ҳадди аққал ба 70% барномаи хониш
мувофиқат кунад, он гоҳ диплом эътиборнок дониста мешавад ва ба шахс ҳуқуқи кор карданро
медиҳад. Раванди эътирофкунии дипломҳо дар Раёсати нострификатсияи асноди маорифи
Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад. Ин тартиб пулакӣ буда, ҳудуди 150
сомонӣ (тақрибан 13 доллари ИМА) арзиш дорад.
Тоҷикистон узви Конвенсия оид ба эътирофи тахассусҳои марбут ба таҳсилоти олӣ дар минтақаи
Аврупо (ETS № 165) аз 11 апрели соли 1997 (Конвенсияи Лиссабон) мебошад. Дар кишвари мо
тартиби соддакардашудаи траснсферҳо ва сертификатсиякунӣ амал мекунад.

5 МАОРИФ

Дастрасӣ барои муҳоҷирони бозгашта

Муқаррарот ва талабот: Ду намуди таҳсил вуҷуд дорад: ройгон ва пулакӣ. Стипендияҳо барои ҳамаи донишҷӯёни
донишгоҳҳо ва коллеҷҳо, ки дастовардҳои таълимӣ ба даст овардаанд ва натиҷаҳои таҳсилоти мусбат доранд, новобаста аз он, ки муҳоҷир буданд ё не, дастрасанд.

Тартиби бақайдгирӣ: Дар Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 март бақайдгирии
довталабон барои иштирок дар имтиҳонҳои марказонидашудаи дохилшавӣ ба муассисаҳои
таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбии ҷумҳурӣ оғоз мегардад. Аз 1 феврал мактабҳо, коллеҷҳо
ва литсейҳо ба шинос кардани хатмкунандагон бо қоидаҳои супоридани имтиҳонҳои
марказонидашудаи дохилшавӣ шурӯъ менамоянд. Пеш аз супоридани имтиҳонҳои дохилшавӣ
бояд тавассути бонкҳо арзиши хидматрасонии Маркази тестӣ дар ҳаҷми 240 сомонӣ (наздики 24
доллари ИМА) барои шахсони дорои таҳсилоти миёнаи умумии ибтидоӣ ва барои ашхоси
таҳсилоти миёнаи касбидошта ба андозаи 180 сомонӣ (наздики 15 доллари ИМА) пардохт карда
шавад.

Ҳуҷҷатҳои зарурӣ:
Барои дохил шудан ба донишгоҳ бояд ҳуҷҷатҳои зерин пешниход карда шаванд:

- асли аттестат дар бораи доштани маълумоти миёна
- варақаи маълумотномаи тиббӣ
- сертификат дар бораи вазъи ВНМО/БПНМ
- акси 3x4 — 6 дона барои ҳуҷҷатҳо
- ариза дар бораи қабул
- нусхаи дафтарчаи меҳнатӣ (барои шахсоне, ки собиқаи корӣ доранд)
- нусхаи билети ҳарбӣ ё шаҳодатномаи бақайдгирӣ (барои шахсоне, ки таҷрибаи ҳарбӣ доранд)
- дигар ҳуҷҷатҳое, ки ҳуқуқи аризадиҳандаро ба имтиёзҳои муқаррарнамудаи қонунгузории амалкунанда тасдиқ мекунанд.

6 КӮДАКОН

Вазъияти умумии кӯдакон ва навзодон
Дар Тоҷикистон ҳуқуқи кӯдак дар сатҳи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки эътибори олии
ҳуқуқӣ дорад, ҳифз карда шуда, меъёрҳои он амали мустақим доранд. Дар кишвар Қонуни
Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи ҳуқуқи кӯдак», ки ҳуқуқу озодиҳои кӯдакро танзим
менамояд, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар тарбияи
фарзанд», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон
«Дар бораи бартарафкунии зӯроварӣ дар оила» мавриди амал қарор доранд. Тоҷикистон дар соли
1993 Конвенсия оид ба ҳуқуқи кӯдакро ба тасвиб расонид. Давлат ва ҳукумати мо тамоми ҳуқуқҳои
дар Конвенсия зикршударо ба ҳамаи кӯдакони дар қаламрави мамлакат буда, эътироф ва кафолат
медиҳад. Дар Тоҷикистон як қатор табдирҳо, стратегияҳо ва барномаҳои доир ба ҷузъҳои рушди
барвақти кӯдакон мавҷуд буда, онҳо хусусияти соҳавию фирқавӣ доранд. Ин мушкилот пешгӯии
сармоягузорӣ ва хароҷоти марбут ба рушди барвақти кӯдакро душвор мегардонад. Хазинаи
кӯдакони СММ (UNICEF) ва шарикон дар Тоҷикистон Стратегияи миллии 1000 рӯзи тиллоиро барои
мусоидат ба рушди барвақти кӯдак таҳия кардаанд.
Тоҷикистон дорои аҳолии ҷавонтарин ва зудафзоишёбанда дар минтақаи Аврупо ва Осиёи
Марказӣ буда, 30% аҳолии онро шахсони синни то 15-сола ташкил медиҳанд. Асли иҷтимоии
волидон ба дастрасии кӯдакон ба хизматрасонии тиббӣ ва таҳсилоти баландихтисос таъсир
мерасонад, аммо Кумаки Аввалияи Тиббию Санитарӣ ва мактабҳои давлатӣ ҳамеша дастрас
мебошанд. Бар асоси Шохиси сармояи инсонии Бонки Ҷаҳонӣ, кӯдаки айни замон дар Тоҷикистон
таваллудшаванда, пас аз балоғат, нисбат ба ҳолати ҷисмонии мавриди интизор 50 дарсад
каммаҳсултар хоҳад буд, лекин дар сурати дастрасӣ ба хизматрасонии тиббии босифат ва дар 14
солагӣ доштани таҳсилоти расмӣ ин нишондиҳанда хеле беҳтар мебуд. Нишондиҳандаи Шохиси
сармояи инсонии Бонки Ҷаҳонӣ дар Тоҷикистон ба 0,50 баробар буда, аз сатҳи миёнаи минтақа
пасттар аст ва ин нишон медиҳад, ки барои кӯдакон ҷиҳати ошкор намудани тавоноии воқеӣ аз ин
бештар фаъолият кардан мумкин аст. Рушди кӯдакон аз меъёри “зиндамонӣ” як қолиши дигар аст,
зеро тамоюли коҳиши маргу мири кӯдакон дар Тоҷикистон маънои онро надорад, ки ҳамаи
кӯдакони зиндамонда аз имконоти билқувваи худ баҳра бардошта тавонанд. Беш аз 84 дарсади
кӯдакони 3 - 6-солаи тоҷикистонӣ таҳсилоти ибтидоии томактабӣ надоранд. Махсусан, ҷанбаҳои
расмӣ ё академии рушд, аз қабили малакаҳои зарурӣ барои омӯхтани хондан ва ҳисоб кардан
нокифоя мебошанд, ки эҳтимол аз сабаби паст будани сатҳи ҳузур дар муассисаҳои томактабӣ аст.
.Дар Тоҷикистон фарогирии эмгузаронӣ баланд аст. Дар мамлакат тақрибан ҳамаи кӯдакони
хурдсол (97 дарсади кӯдакони 12-23 моҳа ва 96 дарсади кӯдакони 24-35 моҳа) корти эмкунӣ доранд.

Муассисаҳои давлатии (ғайридавлатии) машғули беҳзистӣ ва ҳуқуқҳои кӯдакон

6 КӮДАКОН

Комиссияи оид ба ҳуқуқи кӯдаки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ваколатдор оид ба ҳуқуқи кӯдак дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раёсати ҳифзи ҳуқуқи кӯдаки назди Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раёсати ҳифзи ҳуқуқи кӯдаки Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва даҳҳо сохторҳои дигари марбут ба ҳифозати кӯдакон фаъолият мекунанд.
Вазифаи асосии Комиссия мусоидат ба таъмини иҷрои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ухдадориҳои ҳуқуқии байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқи кӯдак мебошад.

Дастрасӣ барои муҳоҷирони бозгашта

Муқаррарот ва талабот: Барои гирифтани санади таваллуд бояд маълумотнома аз таваллудхона, ариза ба шуъбаҳои (бахшҳои) сабти асноди ҳолатҳои шаҳрвандӣ (САҲШ), нусхаи шиносномаи падару модар пешниҳод карда шаванд. Ба шуъбаҳои (бахшҳои) сабти асноди ҳолатҳои шаҳрвандӣ (САҲШ) бояд на дертар аз 3 моҳ аз рӯзи таваллуд муроҷиат кард. Шиносномаҳои хориҷӣ ба кӯдакони то 16-сола вобаста ба синну соли онҳо, ҳангоми гирифтани ин шиноснома, ба муҳлати мувофиқ дода мешаванд.
Дар Тоҷикистон барои эмгузаронии кӯдакон маҳдудият вуҷуд надорад.

Тартиби бақайдгирӣ
Ҳеҷ гуна қадамҳои махсус вуҷуд надоранд, ки ҳангоми бозгашт ба назар гирифта шаванд. Агар падару модарон хоҳанд, ки фарзанди худро ба боғча ё мактаб фиристанд, он гоҳ талабот мисли талаботи барои дигар қишрҳои аҳолӣ муқарраргардида мебошад.

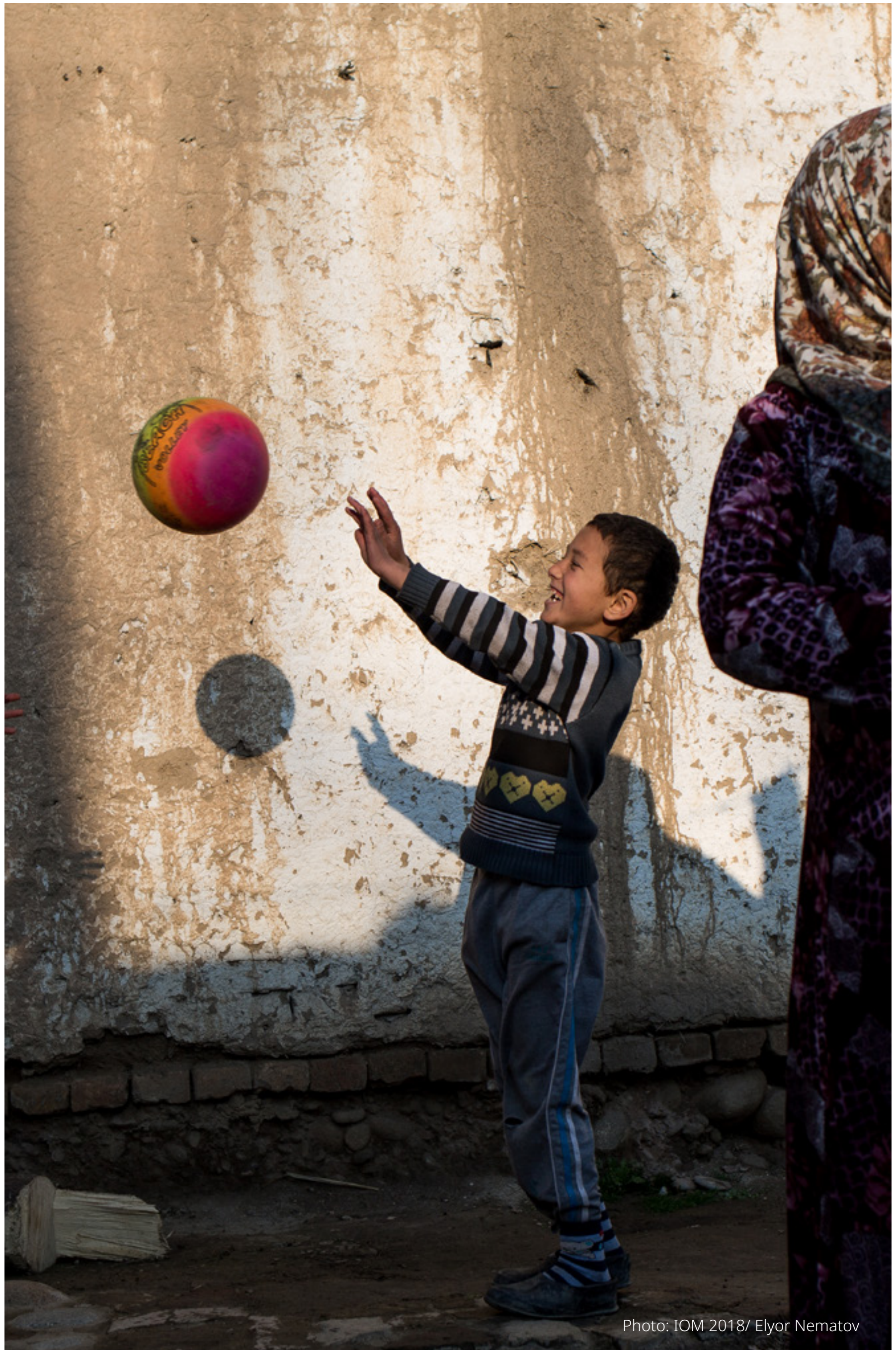

Photo: IOM 2018/ Elyor Nematov

7 ТАМОС

СБМ Душанбе
Созмони Байналмилалии Муҳоҷират, Агентии СММ оид ба муҳоҷират 734013, 22А, гузаргоҳи дуюми кӯчаи Азизбеков 22а, ш. Душанбе
+992 (48) 701 02 02; dushanbeinfo@iom.int; www.iom.int

Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
кучаи Шевченко, 69, ш. Душанбе
+992 (37) 600-60-02
http://moh.tj

Ҷамъияти Ҳилоли Аҳмари Тоҷикистон
куч. Умари Хайём, 120, ш. Душанбе,
+992 (37) 2 24 03 74
redcrescent.tj

Вазорати рушди иқтисод ва савдои
Ҷумҳурии Тоҷикистон,
кӯчаи Бохтар, 37, ш. Душанбе
+992 (37) 2 21 4623

Бемористони байналмилалии ба номи Абу Алӣ Сино
кӯчаи Фотех Ниёзй, 34, ш. Душанбе
+992 (44) 640 0102

Маркази тиббии «Истиқлол»
хиёбони Н. Қарабоев, ш. Душанбе
+992 (44) 2 34 1097

Маркази миллии тиббии «ШИФОБАХШ»
Душанбе, кӯчаи И.Сомонӣ, 59, ш.
+992 (37) 2 36 1510, +992 (37) 2 36 5851

Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон,
кӯчаи А Навой, 5/2, ш. Душанбе
(+992 37) 236-22-45, 235-03-84,236-22-15,
info@mehnat.tj

Хадамоти муҳоҷирати Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
кӯчаи Айнӣ, 121, ш. Душанбе
(+992 37) 225-07-19, (+992 37) 225-05-91
info@migration.tj

Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон
кӯчаи Ҷ. Икромӣ, 29, ш. Душанбе
(+992 37) 221-08-30; (+992 37) 227-98-98; 02;
1919
info@vkd.tj; somona@vkd.tj

Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон
кӯчаи Шероз, 33, ш. Душанбе
(+992 37) 2210551, (+992 37) 2211808
info@mfa.tj

Маркази миллии ташхису табобат ва таълимӣ,
48, кӯчаи Деҳотӣ, ш. Душанбе,
+992 44 600 5155, +992 372 21 0503

Беморхонаи шаҳрии
клиникии ёрии таъчилӣ,
кӯчаи Айнӣ 46, 734024, ш. Душанбе,
+992372 21 3331
http://vdushanbe.ru/catalog/health/hospitals

Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда
кӯчаи Лохутӣ, 26, ш. Душанбе
(+992 37) 223-13-11 (+992 37) 221-91-19,
info@khf.tj

Муассисаи давлатии
«Институти экспертизаи тиббию иҷтимоӣ ва тавонбахшии маъюбон»,
кучаи Хувайдуллоев, ш. Душанбе,
(+992 37) 250-16-17

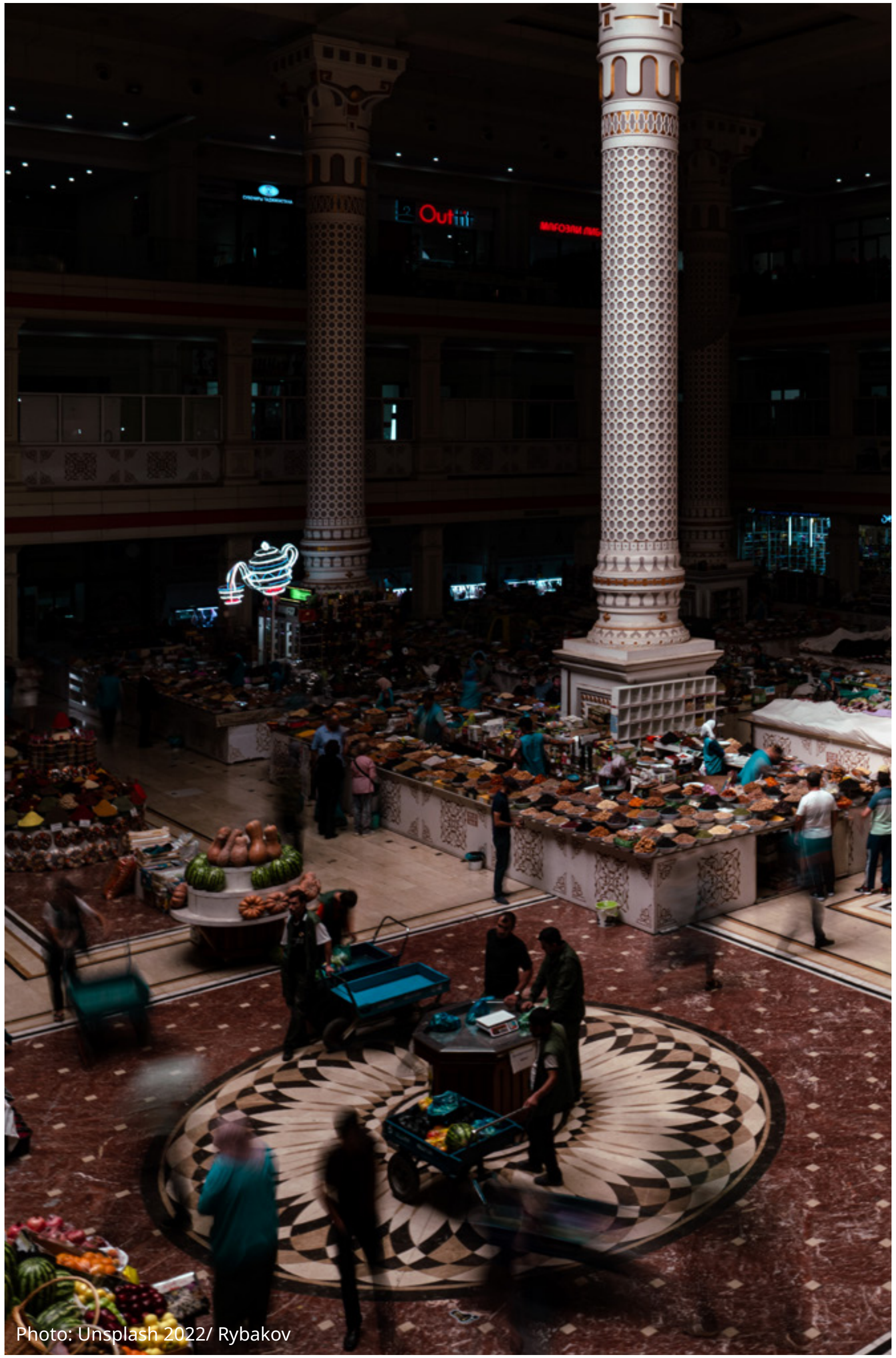
Photo: Unsplash 2022/ Rybakov

8 ДАР МАРКАЗИ ТАВАҶҶӮҲ

Тадбирҳое, ки бояд пеш аз бозгашт андешида шаванд

- Маълумот: Ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи таҳсил дар Олмонро ҳам барои худ ва ҳам барои фарзандонатон биёред.

Тадбирҳое, ки ҳангоми расидан бояд андешида шаванд

Ҳуҷҷати сафар: Ҳуҷҷатҳоеро аз мақомоти олмонӣ талаб кунед, ки шояд баъдан барои истифодаи онҳо зарурат ба миён ояд. Дипломҳо/шаҳодатномаҳо ва дигар ҳуҷҷатҳои расмии марбутаи аз муассисаҳои таълимии Олмон додашударо ҳамроҳи худ гиред. Шаҳодатнома дар бораи таваллуди кӯдакони навзоди худро дар Сафорати Ҷумҳурии Тоҷикистон мусаҷҷал (апостил ё қонунигардонӣ) кунед.

Оила ва дӯстон: Ҳатман ба оила ва ё дӯстони худ дар Тоҷикистон дар бораи бозгаштатон хабар диҳед, зеро онҳо муҳимтарин роҳбаладӣ шумо дар вазъияти кунунӣ хоҳанд буд. Агар имкон набошад, аз СБМ маслиҳат пурсед.

Ҳуқуқӣ: Агар шумо ҳангоми бозгашт ба Тоҷикистон аз ягон мушкилоти ҳуқуқӣ бим дошта бошед, лутфан пеш аз бозгашт ба шахси машваратчии дахлдор хабар диҳед.

Интиқол: Дар бораи расидан ба фурудгоҳ ва сафари минбаъда маълумот гиред. Вақти сафар аз маркази шаҳр то фурудгоҳ бо нақлиёти ҷамъиятӣ тақрибан 15-25 дақиқаро дарбар мегирад. Вақти сафар аз маркази шаҳр то фурудгоҳ бо мошин бошад тақрибан 10-15 дақиқаро ташкил медиҳад.

Барои истифода аз хизматрасониҳои таксиҳо бо рақами кӯтоҳи 0009, 8000, 7000 ва 9090 занг задан кифоя аст. Хизматрасониҳои шабонарӯзӣ буда, фармоишҳоро тавассути зангҳо 24/7 қабул мекунанд.

Саломатӣ: Ташхисҳои тиббӣ ё дорухатҳои тиббиро (агар мавҷуд бошанд) аз табибон гиред, ки дар доираи имконият ба забони англисӣ/русӣ тарҷума карда шаванд. Шаҳодатномаи эмкуниро аз клиникаҳо/беморхонаҳо гиред, ки ҳангоми баргаштан ба кишвари аслӣ барои бақайдгирӣ дар дармонгоҳҳои давлатӣ, махсусан барои кӯдакон заруранд.

Манзил: пайдо кардани манзили муваққатӣ (агар лозим бошад).
Тадбирхое, ки бояд фавран пас аз омадан андешида шаванд.

Шиносномa: агар шумо бо шаҳодатномаи бозгашт сафар кунед ва муҳлати шиносномаи миллӣ ё шиносномаи шумо ба охир расида бошад, шумо бояд расмиёти гирифтани шиносномаи навро мувофиқи ҷои бақайдгирии худ оғоз кунед. Дар акси ҳол, ҳангоми ворид шудан бақайдгирии ҳатмӣ вуҷуд надорад.

Реинтегратсия: Агар шумо ҳуқуқи гирифтани ҳама гуна кумаки реинтегратсия/кумаки пулӣ-ро дошта бошед, шумо бояд зудтар пас аз расидан бо СБМ Душанбе тамос гиред. Бо шумо мулоқоту суҳбат доир гардида, ба таври муфассал машварат дода мешавад.

Мактабҳо: Фарзандони худро ҳарчи зудтар дар мактабҳо (агар лозим бошад) ё дигар муассисаҳои таълимӣ номнавис кунед. Ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи таҳсилро аз Олмон ҳам барои худ ва ҳам барои фарзандонатон биёред.

9 машварати виртуалӣ

Кӯмаки муҳоҷирон дар Тоҷикистон

Лоиҳаи машварати виртуалӣ аз ҷониби Созмони Байналмилалии Муҳоҷират (СБМ) дар Олмон амалӣ мешавад. Ба муҳоҷирони муқими Олмон, ки дар фикри бозгаштанд, аз ҷониби кормандони СБМ дар Тоҷикистон машварати бозгашт ва ҳамгирой пешниҳод карда мешавад. Бо кормандони маҳаллии СБМ метавон тавассути мессенҷерҳои онлайн бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ тамос гирифт.

Ҳадафи ин хадамот додани имконияти ҳарчӣ тезтар бозгаштан ба муҳоҷирон тавассути огоҳ кардани онҳо дар бораи имконоти мухталифи бозгашт, реинтегратсия ва барномаҳои кӯмак.

Бо Сурайё ё Баҳром дар СБМ Тоҷикистон тамос гиред

WhatsApp: +992 90 505 76 00, +992 90 505 9700

(Душ -Ҷумъа 08:30 - 17:00)